

Vlaanderen
is lokaal bestuur

FINANCIËLE ANALYSE MEERJAREN- PLANNEN 2026–2031

AGENTSCHAP
BINNENLANDS
BESTUUR

vlaanderen.be/lokaal-bestuur

Depotnummer: depot D/2026/3241/148

Verantwoordelijke uitgever:
Jeroen Windey, administrateur-generaal

Inhoud

1.	INLEIDING.....	6
2.	ANALYSE GEMEENTEN EN OCMW	7
2.1.	De uitgaven	7
2.1.1.	De totale uitgaven.....	7
2.1.2.	De investeringsuitgaven.....	9
2.1.3.	De exploitatie-uitgaven.....	11
	Goederen en diensten	12
	Personeel	13
	Responsabiliseringsbijdrage	15
	Individuele hulpverlening door het OCMW	17
	Toegestane werkingssubsidies.....	18
2.2.	De ontvangsten.....	19
2.2.1.	De totale ontvangsten.....	19
2.2.2.	De exploitatie-ontvangsten.....	22
	Fiscale ontvangsten en boetes	22
	De ontvangsten uit de werking	26
	De ontvangen werkingssubsidies.....	27
	De andere (exploitatie-)ontvangsten.....	29
2.2.3.	De investeringsontvangsten	30
2.3.	De financiële resultaten.....	32
2.3.1.	De budgettaire normen voor het financieel evenwicht.....	32
2.3.2.	De geraamde nieuwe leningen en aflossingen	37
3.	BESLUIT	41
4.	BIJLAGEN.....	43
	Bijlage 1: Methodologie en dataset.....	44
	Bijlage 2: Uitgaven en ontvangsten naar soort.....	45
	Bijlage 3: Uitgaven en ontvangsten naar beleidsveld	46
	Bijlage 4: Voor wie meer wil weten	47

Lijst met figuren

Figuur 1: de totale uitgaven voor de periode 2020-2031.....	7
Figuur 2: de totale geraamde exploitatie- en investeringsuitgaven in de meerjarenplannen 2026-2031 (boven) en 2020-2025 (onder) volgens indeling in beleidsdomeinen.....	8
Figuur 3: de investeringsuitgaven voor de periode 2020-2031.....	9
Figuur 4: de geraamde investeringsuitgaven per beleidsdomein in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts)	10
Figuur 5: de exploitatie-uitgaven voor de periode 2020-2031.....	11
Figuur 6: de geraamde exploitatie-uitgaven per soort in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts).....	12
Figuur 7: de uitgaven voor goederen en diensten voor de periode 2020-2031.....	12
Figuur 8: de personeelsuitgaven voor de periode 2020-2031.....	13
Figuur 9: de geraamde personeelsuitgaven voor vastbenoemd en niet-vastbenoemd personeel in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts).....	14
Figuur 10: de geraamde personeelsuitgaven per soort voor het vastbenoemd personeel in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts)	14
Figuur 11: de uitgaven voor de responsabiliseringsbijdrage voor de periode 2020-2031.....	16
Figuur 12: de uitgaven voor de individuele hulpverlening door het OCMW voor de periode 2020-2031.....	17
Figuur 13: de geraamde toegestane werkingssubsidies per type ontvanger in de meerjarenplannen 2026-2031.....	18
Figuur 14: de totale ontvangsten voor de periode 2020-2031.....	19
Figuur 15: de exploitatie-ontvangsten naar soort in het meerjarenplan 2026-2031.....	20
Figuur 16: de fiscale ontvangsten en boetes voor de periode 2020-2031.....	22
Figuur 17: de ontvangsten uit boetes voor de periode 2020-2031.....	24
Figuur 18: de geraamde ontvangsten uit boetes voor 2026.....	25
Figuur 19: de geraamde ontvangsten uit retributies in de meerjarenplannen 2026-2031.....	26
Figuur 20: de verdeling van algemene en specifieke werkingssubsidies (links) en verdere onderverdeling van de specifieke werkingssubsidies (rechts) in de meerjarenplannen 2026-2031	28
Figuur 21: de ontvangen werkingssubsidies van de Vlaamse overheid, de federale overheid en overige entiteiten in de meerjarenplannen 2026-2031.....	29
Figuur 22: de investeringsontvangsten voor de periode 2020-2031.....	30
Figuur 23: de geraamde investeringsontvangsten in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts).....	30
Figuur 24: de ontvangsten uit de verkoop van patrimonium voor de periode 2020-2031.....	31
Figuur 25: de autofinancieringsmarge voor de periode 2020-2031.....	33
Figuur 26: het gecumuleerd budgettair resultaat voor 2024 en de periode 2026-2031	34
Figuur 27: saldi van de exploitatie- en investeringsverrichtingen voor de periode 2020-2031.....	35
Figuur 28: de financiële schulden uit de jaarrekeningen	37
Figuur 29: nieuwe leningen en leasings voor de periode 2020-2031.....	38
Figuur 30: aflossingen van leningen en leasings voor de periode 2020-2031.....	39

Lijst met tabellen

Tabel 1: de geraamde ontvangsten in de meerjarenplannen 2026-2031, opgesplitst naar exploitatie, investeringen en financiering.....	19
Tabel 2: vergelijking ontvangsten 2020-2024 in de jaarrekeningen t.o.v. de originele meerjarenplannen 2020-2025.....	21
Tabel 3: de geraamde ontvangsten uit boetes in de meerjarenplannen 2026-2031	25
Tabel 4: aantal gemeenten met een geraamde negatieve AFM in de meerjarenplannen 2020-2025 en 2026-2031.....	36
Tabel 5: financiële schulden uit de jaarrekeningen.....	37

1. INLEIDING

Na de lokale verkiezingen van 13 oktober 2024 en de installatie van de nieuwe gemeenteraden maakten de gemeenten eind 2025 hun meerjarenplannen op voor de periode van 2026 tot 2031. De regelgeving bepaalt dat elk lokaal bestuur in Vlaanderen een meerjarenplan moet opmaken in het eerste jaar van de lokale bestuursperiode en dat volgens de principes van de beleids- en beheerscyclus (BBC).

Het BBC-meerjarenplan bestaat uit 3 delen:

- een eerder beschrijvende strategische nota;
- een financiële nota met verplichte schema's;
- een toelichting met een aantal verplichte schema's en bijkomende informatie.

Alle gemeenten publiceren hun meerjarenplan op hun website en bezorgen de gegevens in een digitale rapportering aan de Vlaamse overheid.

In deze nota lees je de belangrijkste resultaten van de financiële analyse die het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) uitvoerde. We geven een overzicht van de belangrijkste budgettaire cijfers en duiden de opvallendste vaststellingen uit de lokale meerjarenplannen. Waar dat nuttig is, vergelijken we de cijfers van de meerjarenplannen 2026-2031 met die van de voorgaande jaren.

De analyse is gebaseerd op de digitale rapportering die de gemeenten aan de Vlaamse overheid bezorgden over de gegevens van hun meerjarenplannen. De nota geeft een algemeen overzicht voor het geheel van de gemeenten¹. De situatie verschilt uiteraard per gemeente. Het document helpt om de financiële situatie van een gemeente te vergelijken met de algemene trends².

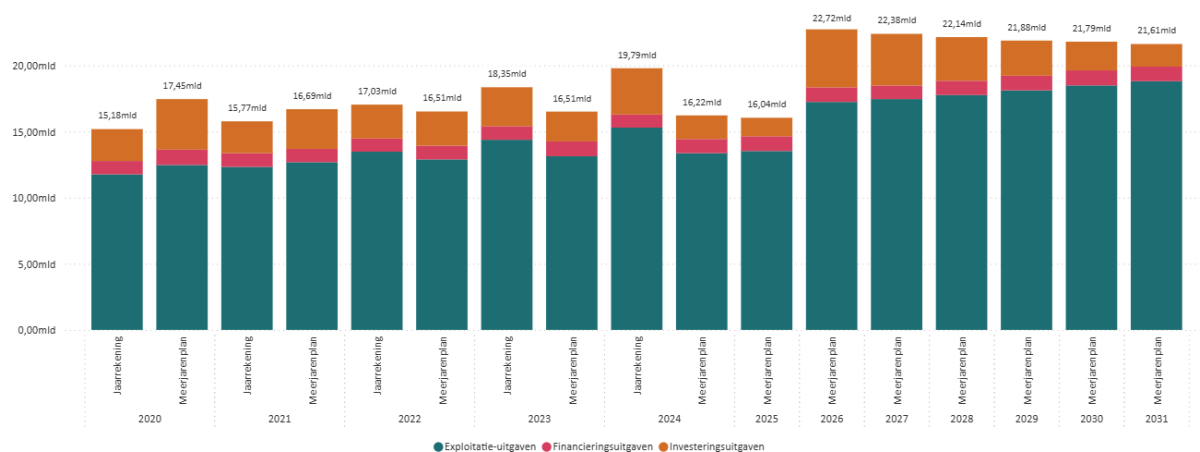
¹ Het betreft de cijfers van de gemeenten en hun OCMW's. Gemeenten en OCMW's maken 1 gezamenlijk meerjarenplan.

² Gemeenten die hun gegevens naast die van andere besturen willen plaatsen, kunnen de analysetools van het Agentschap Binnenlands Bestuur gebruiken, zie bijlage 4. Een zorgvuldige en goed onderbouwde vergelijking van cijfers tussen gemeenten vraagt altijd context.

2. ANALYSE GEMEENTEN EN OCMW

2.1. De uitgaven

2.1.1. De totale uitgaven

Figuur 1: de totale uitgaven voor de periode 2020-2031

De Vlaamse gemeenten ramen hun verwachte uitgaven voor 2026 op **22,7 miljard** euro. In de jaren daarna daalt dat bedrag jaarlijks, om in 2031 uit te komen op 21,6 miljard euro. Dat effect is vooral het gevolg van de methodiek die de gemeenten hanteren voor de raming en de inschrijving van de verwachte investeringsuitgaven. Gemiddeld plannen de gemeenten in de periode 2026-2031 ongeveer 22,1 miljard euro uit te geven.

De **exploitatie**-uitgaven vormen het grootste deel van het gemeentelijke budget. Ze omvatten onder meer:

- de aankoop van goederen en diensten;
- de loonkosten voor het personeel;
- de steunverlening door het OCMW;
- de gemeentelijke werkingssubsidies aan derden;
- de intresten van schulden.

In 2026 gaat 17,2 miljard euro naar de financiering van de dagelijkse werking. Dat is 76% van hun totale budget. Tegen 2031 neemt dat bedrag toe tot 18,8 miljard euro. Gemiddeld rekenen gemeenten in de periode 2026-2031 op ongeveer 18 miljard euro per jaar, goed voor 4/5 van hun totale budget.

Voor hun **investeringen** voorzien de gemeenten in de periode 2026-2031 18,1 miljard euro of gemiddeld 3 miljard euro per jaar. Die middelen gebruiken ze voor de:

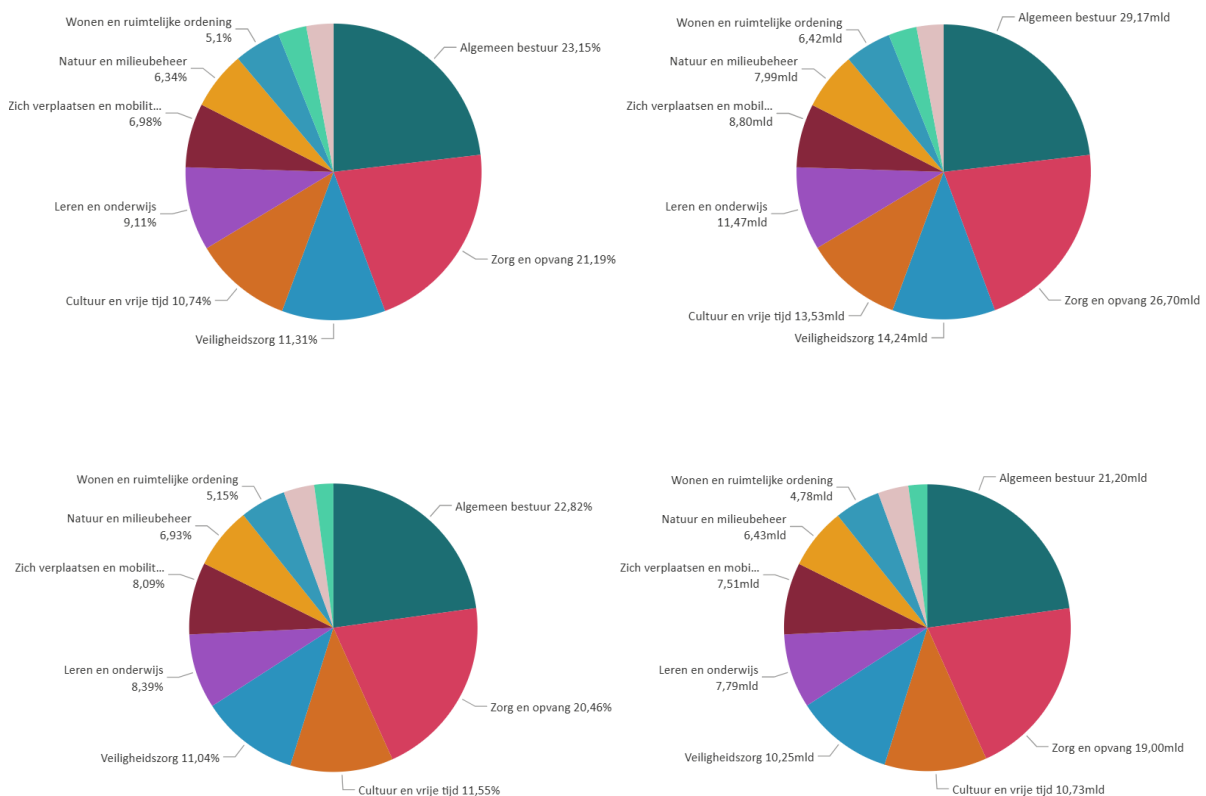
- aankoop van duurzame goederen;
- toegestane investeringssubsidies aan derden;

- verwerving van participaties in andere entiteiten.

Daarmee oogt de investeringsplanning voor de komende bestuursperiode opnieuw behoorlijk ambitieus.

De gemeenten ramen de **financieringsuitgaven** in 2026 op 1,1 miljard euro. Het gaat vooral om aflossingen van financiële schulden en om leningen die gemeenten toekennen aan derden. Dat bedrag blijft de jaren daarna ongeveer gelijk. Het ligt daarmee volledig in lijn met de geboekte bedragen in de jaarrekeningen 2020-2024 en met de ramingen die de gemeenten destijds opnamen in hun meerjarenplan 2020-2025.

De grafiek hieronder toont hoe de gemeenten hun exploitatie- en investeringsuitgaven voor het volledige meerjarenplan 2026-2031 verdelen over 10 beleidsdomeinen.

Figuur 2: de totale geraamde exploitatie- en investeringsuitgaven in de meerjarenplannen 2026-2031 (boven) en 2020-2025 (onder) volgens indeling in beleidsdomeinen

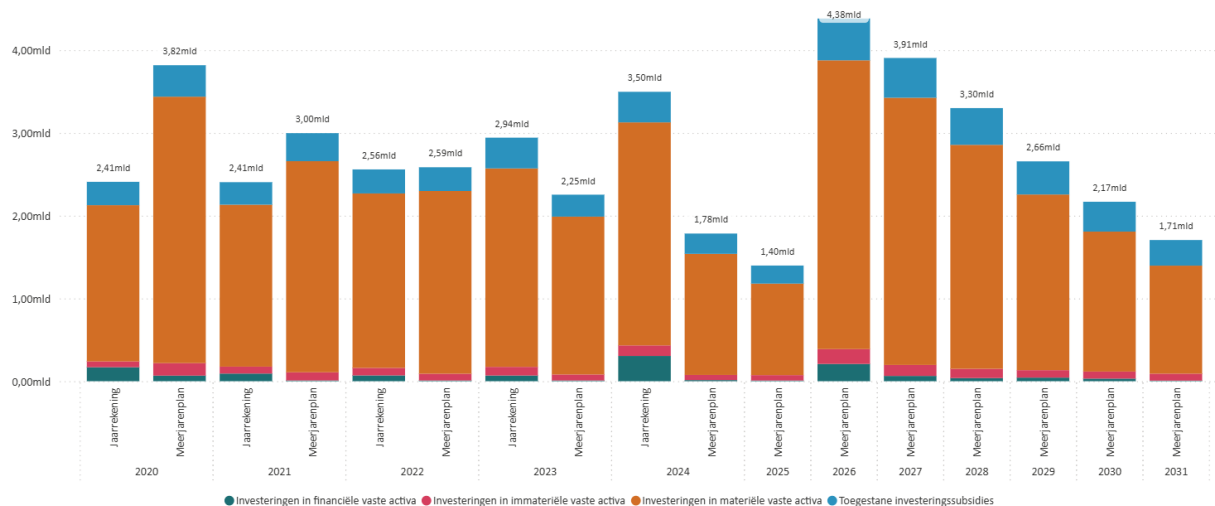
Het taartdiagram toont de procentuele verdeling van hun exploitatie- en investeringsuitgaven voor het volledige meerjarenplan 2026-2031 over de verschillende beleidsdomeinen. 'Algemeen bestuur' is de grootste uitgavenpost met 23,1% of 29,2 miljard euro. 'Zorg en opvang' volgt met 21,2% of 26,7 miljard euro. Samen nemen deze 2 beleidsdomeinen 44,3% van de exploitatie- en investeringsuitgaven in.

Andere belangrijke domeinen zijn:

- 'veiligheidszorg' (11,3%);
- 'cultuur en vrije tijd' (10,7%);
- 'leren en onderwijs' (9,1%);
- 'mobiliteit' (7%);

- 'natuur en milieubeheer' (6,3%);
- 'wonen en ruimtelijke ordening' (5,1%);
- 'algemene financiering' (3,1%),
- 'ondernemen en werken' (3%).

2.1.2. De investeringsuitgaven

Figuur 3: de investeringsuitgaven voor de periode 2020-2031

Uit de analyse van de **spreiding** van de **investeringsplanning** in de tijd komt een bekend fenomeen naar voren. In 2026 plannen de lokale besturen 4,4 miljard euro aan investeringsuitgaven. In de jaren daarna zakt het geraamde investeringsbudget jaarlijks met ongeveer een half miljard euro. Die evolutie weerspiegelt het klassieke patroon in de planning van de investeringen: lokale bestuurders plannen veel investeringen in de eerste jaren van de planningsperiode en minder tegen het einde. Ze willen hun investeringsagenda snel zichtbaar maken, bovendien wordt plannen moeilijker naarmate ze verder in de toekomst kijken.

In de praktijk verloopt de uitvoering meestal omgekeerd. Tijdens de eerste jaren van een gemeentelijke bestuursperiode investeren gemeenten merkbaar minder dan in de jaren daarna. Dat is de bekende investeringscyclus bij lokale overheden. In het begin van de bestuursperiode werken gemeenten vooral investeringsdossiers uit. Ze maken die klaar voor besluitvorming en uitvoering.

Precies door die investeringscyclus is het minder relevant om de geraamde investeringsuitgaven jaar per jaar te evalueren. De spreiding van investeringen over de jaren is sterk afhankelijk van de fase van de bestuursperiode. Een analyse op het niveau van de volledige bestuursperiode geeft een beter beeld van het investeringsbeleid. De totale geraamde uitgaven bedroegen 14,8 miljard euro voor de bestuursperiode 2020–2025 tegenover 18,1 miljard euro voor de huidige bestuursperiode 2026–2031. Dat impliceert een nominale stijging van 22,1% tussen beide bestuursperiodes.

De 2 meerjarenramingen zijn opgesteld in verschillende planningsjaren (2019 en 2025). Daardoor zijn de bedragen uitgedrukt in verschillende prijsniveaus. Om de bedragen beter te kunnen

vergelijken, pasten we een inflatiecorrectie toe. Na correctie voor inflatie blijkt dat de geraamde uitgaven in reële termen 1,8% lager liggen in de meerjarenplannen 2026-2031 dan in de vorige bestuursperiode. De vastgestelde evolutie wijst dus niet op een reële uitbreiding van het uitgavenvolume, maar weerspiegelt vooral het effect van inflatie³.

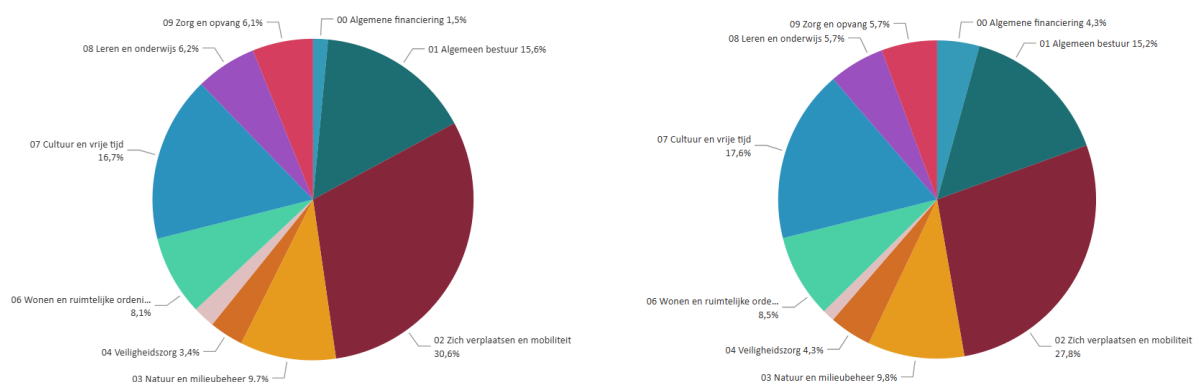
Deze vaststelling blijkt ook als we de investeringsuitgaven bekijken als percentage van de totale uitgaven. In de vorige bestuursperiode vertegenwoordigden de geraamde investeringsuitgaven 14,9% van de totale uitgaven. In de meerjarenplannen 2026-2031 bedraagt dat aandeel 13,7%.

De verdeling van de investeringen over de verschillende categorieën verschilt weinig van de vorige meerjarenplannen.

‘Materiële vaste activa’ vormen veruit de grootste categorie, goed voor 80,3% van alle geraamde investeringen. Het gaat om duurzame en tastbare bezittingen zoals terreinen en gebouwen, wegen en bijhorende infrastructuur, roerende goederen, geleasede activa en erfgoed.

De ‘toegestane investeringssubsidies’ staan op de tweede plaats. Ze vertegenwoordigen 13,8% van het totaal. Dit zijn financiële bijdragen die gemeenten geven aan derden om hun investeringsprojecten mogelijk te maken.

Het is ook interessant te bekijken in welke beleidsdomeinen de gemeenten willen investeren tijdens de hele beleidsperiode. Als we de geraamde investeringsuitgaven per beleidsdomein vergelijken voor 2020-2025 en 2026-2031, ontstaat een duidelijker beeld waar de investeringsprioriteiten liggen.

Figuur 4: de geraamde investeringsuitgaven per beleidsdomein in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts)

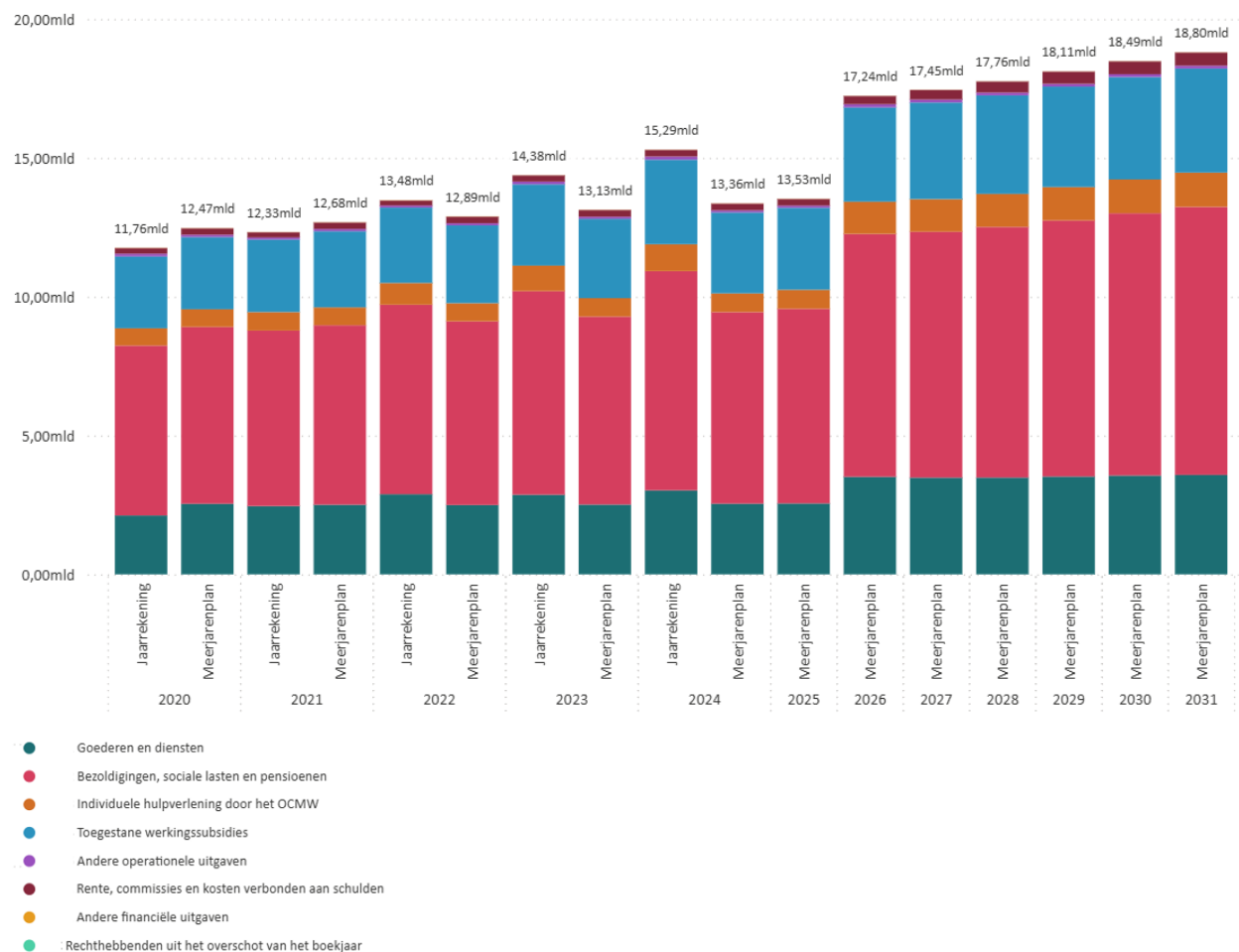
De grootste investeringsambities van de lokale besturen liggen de komende bestuursperiode in de beleidsdomeinen ‘mobiliteit’, ‘cultuur’ en ‘algemeen bestuur’.

- ‘Mobiliteit’ neemt 27,8% van de investeringsuitgaven in, goed voor ongeveer 5,03 miljard euro.
- ‘Cultuur en vrije tijd’ volgt met 17,6% of meer dan 3,2 miljard euro.
- ‘Algemeen bestuur’ staat op 15,2% of ongeveer 2,75 miljard euro.

³ We voerden de inflatiecorrectie uit op basis van de consumptieprijsindex (CPI). Het geraamde bedrag voor de tweede bestuursperiode, opgesteld in 2025, herrekenden we naar het prijsniveau van 2019. Zo kunnen we beide periodes in constante prijzen vergelijken. De consumptieprijsindex is een algemene prijsindex, waardoor dit een benadering is van de reële evolutie van de uitgaven.

De spreiding over de beleidsdomeinen blijft bijna dezelfde als in de vorige bestuursperiode.

2.1.3. De exploitatie-uitgaven

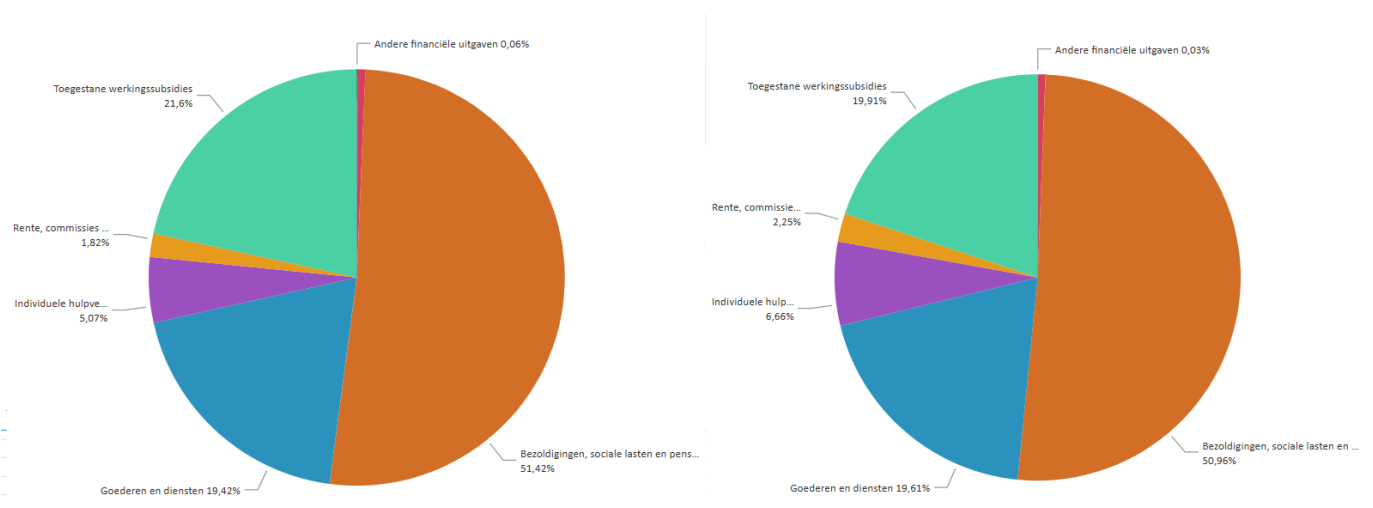
Figuur 5: de exploitatie-uitgaven voor de periode 2020-2031

In de meerjarenplannen van 2026-2031 zien we dat de geraamde **exploitatie-uitgaven** evolueren van ongeveer **17,2 miljard euro in 2026** tot ongeveer 18,8 miljard euro in 2031. Dat stemt overeen met een gemiddelde jaarlijkse nominale groei van een kleine 2%. Het taartdiagram hieronder illustreert hoe de exploitatie-uitgaven verdeeld worden en toont het relatieve belang van de verschillende categorieën:

- bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (51%)⁴;
- toegestane werkingssubsidies (19,9%);
- goederen en diensten (19,6%);
- individuele hulpverlening door het OCMW (6,6%);
- financiële uitgaven (vooral intresten verbonden aan leningen) (2,3%);

⁴ Al de cijfers in deze nota zijn bedragen inclusief de volledig gesubsidieerde uitgaven voor de lonen van het gemeentelijk onderwijzend personeel. De Vlaamse overheid betaalt die lonen rechtstreeks. Voor 2026 gaat het om 1,2 miljard euro aan zowel uitgaven als ontvangsten. Die bedragen hebben geen invloed op de conclusies in deze nota.

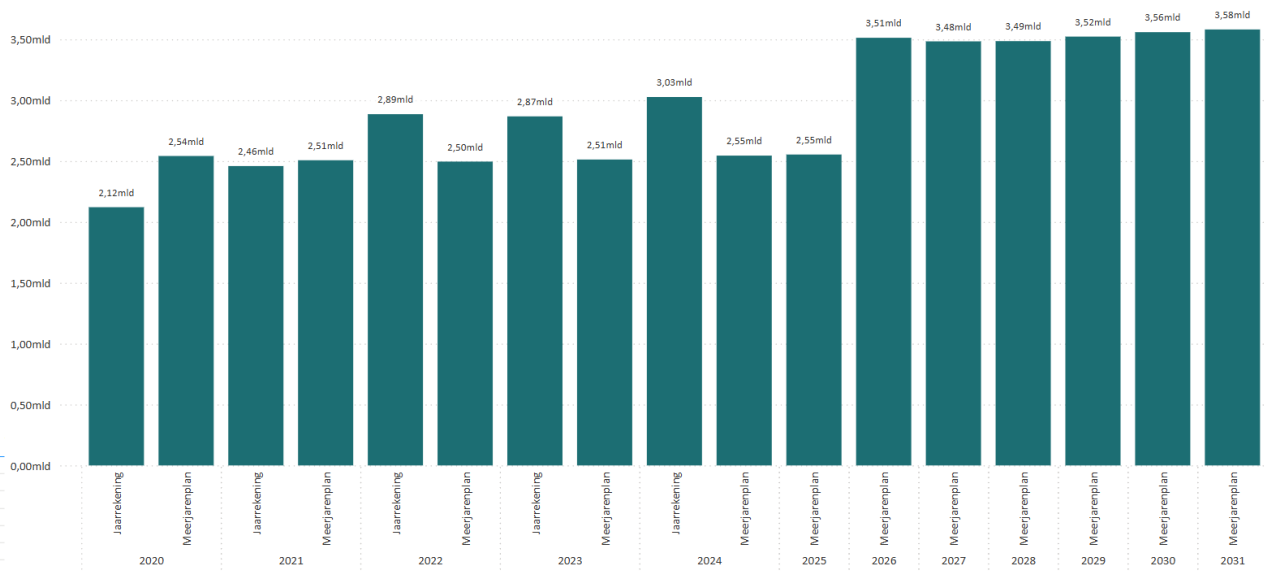
- andere operationele uitgaven (0,03%).

Figuur 6: de geraamde exploitatie-uitgaven per soort in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts)

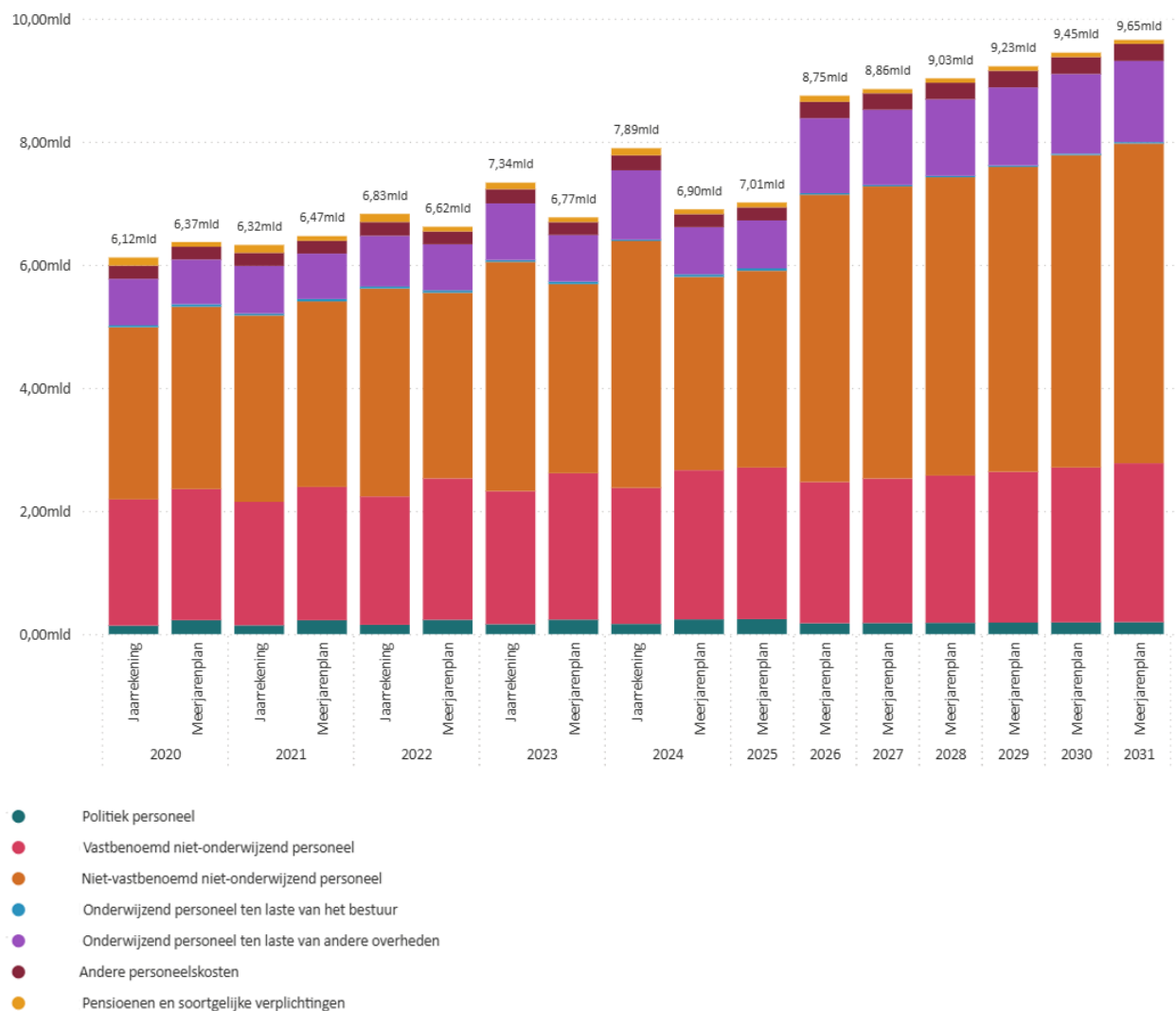
GOEDEREN EN DIENSTEN

De rubriek 'goederen en diensten' is een verzamelnaam voor de aankoop van onder meer kantoorbenodigdheden, energieproducten, huuruitgaven, verzekeringspremies, consultancy-uitgaven en communicatiebudgetten. Voor de volledige planningsperiode 2026–2031 ramen de gemeentebesturen een jaarlijkse uitgave van **3,5 à 3,6 miljard euro** voor deze categorie. Dat komt overeen met ongeveer 20% van de totale geraamde exploitatie-uitgaven, waardoor goederen en diensten de derde grootste uitgavencategorie vormen, na de personeelsuitgaven en de toegestane werkingssubsidies.

Figuur 7: de uitgaven voor goederen en diensten voor de periode 2020-2031

PERSONEEL

Figuur 8: de personeelsuitgaven voor de periode 2020-2031

De **bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen** vertegenwoordigen de grootste uitgavencategorie voor de Vlaamse gemeentebesturen en zijn goed voor 50,8% van de totale exploitatie-uitgaven. Ze lopen op tot **8,7 miljard euro in 2026**. Dat komt neer op 38,5% van de totale geplande uitgaven voor dat jaar. De uitgaven voor bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen stijgen tot 9,6 miljard euro in 2031 (51,3% van de geraamde exploitatie-uitgaven) of 44,7% van de totale geraamde uitgaven voor 2031.

De grootste categorieën binnen de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen zijn de uitgaven voor het **vastbenoemd** en het **niet-vastbenoemd** (contractueel) personeel. We zien dat de verschuiving van vastbenoemd personeel naar niet-vastbenoemd personeel zich verder doorzet. Volgens de meerjarenplannen 2020-2025 ging 14% of 13,9 miljard euro van de totale uitgaven naar vastbenoemd personeel en 19% of 18,4 miljard euro naar niet-vastbenoemd personeel. In de recentere meerjarenplannen 2026-2031 zien we dat 11% of 14,6 miljard euro van

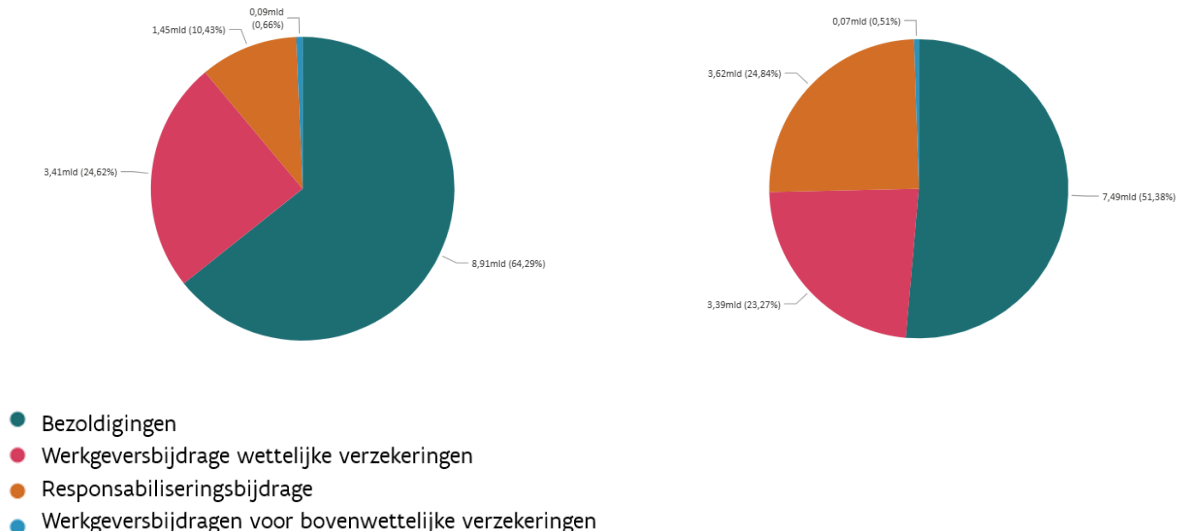
de totale uitgaven naar vastbenoemd personeel gaan en 22% of 29,5 miljard euro naar niet-vastbenoemd personeel.

Figuur 9: de geraamde personeelsuitgaven voor vastbenoemd en niet-vastbenoemd personeel in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts)

Als we dieper ingaan op de geplande uitgaven voor het **vastbenoemd personeel** zien we ook een verschuiving in de uitgavenstructuur. Waar in de vorige planningsperiode nog 64,3% van de uitgaven voor vastbenoemd personeel naar de bezoldigingen van het vastbenoemd personeelbestand gingen is dat nu nog 51,4%. Dit is een nominale daling van 1,4 miljard euro. Het wijst op een afname van zowel het relatieve als het absolute gewicht van de bezoldigingen voor vastbenoemd personeel in de totale personeelsuitgaven.

De responsabiliseringsbijdragen aan de andere kant kennen zowel relatief als absoluut een stijging in vergelijking met de vorige planningsperiode. Procentueel gezien gaat nu 24,8% van de uitgaven voor vastbenoemd personeel naar de responsabiliseringsbijdrage, wat in de vorige periode 10,4% was. Dat is een nominale stijging van 2,2 miljard euro.

Figuur 10: de geraamde personeelsuitgaven per soort voor het vastbenoemd personeel in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts)

Naast de personeelsuitgaven voor de statutaire en contractuele medewerkers bevat de rubriek 'bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen' nog een aantal andere subcategorieën. De geregistreerde uitgaven voor het gemeentelijk onderwijzend personeel dat door de Vlaamse

overheid betaald wordt, zijn zoals eerder aangehaald een doorgeefpost, omdat de gemeenten voor hetzelfde bedrag een werkingssubsidie inschrijven ⁵. Het gaat in 2026 om een geraamd bedrag van 1,2 miljard euro.

De ‘**andere personeelsuitgaven**’ zijn geraamd op **266 miljoen euro in 2026**. Deze categorie bevat een geheel van uitgaven boven op het eigenlijke loon. Daaronder vallen onder meer: de vergoedingen voor woon-werkverkeer, dienstverplaatsingen, maaltijdcheques, bijdragen aan het Fonds voor vakbondspremies, uitgaven verbonden aan het politiek verlof van medewerkers en andere extralegale voordelen voor het personeel.

De uitgaven voor **politiek personeel** gaan naar de lonen van de uitvoerende mandatarissen en de presentiegelden van de raadsleden. We zagen in de vorige legislatuur een overschatting van deze post in de meerjarenplannen. Gemiddeld werd er in de vorige legislatuur per jaar voor 235 miljoen euro aan uitgaven voor politiek personeel geraamd. In de jaarrekeningen van 2020-2024 bedroeg de gemiddelde jaarlijkse uitgave 153 miljoen euro. In 2026 ramen de gemeenten deze uitgaven scherper en schrijven ze **177 miljoen euro** in.

Verder is er nog de categorie ‘**pensioenen en soortgelijke verplichtingen**’⁶. Voor 2026 ramen de gemeenten deze uitgaven op **99 miljoen euro**. De rubriek omvat:

- de pensioenen voor gepensioneerde uitvoerende mandatarissen;
- de pensioenen voor gepensioneerde statutairen die niet onder het gesolidariseerd stelsel van de RSZ vallen⁷;
- de bijdragen aan verzekeraars voor de opbouw van een financieringsreserve voor de pensioenen van uitvoerende mandatarissen en statutairen die buiten het gesolidariseerd stelsel van de RSZ vallen;
- de bijdragen aan verzekeraars voor de opbouw van een financieringsreserve die de budgettaire last van de basisbijdrage en de responsabiliseringsbijdrage voor de gemeenten nivelleert;
- de onttrekkingen aan de financieringsreserves voor de pensioenen, basisbijdragen en responsabiliseringsbijdragen.

De kleinste categorie zijn de uitgaven voor onderwijzend personeel ten laste van het bestuur en zijn in 2026 goed voor een geraamd bedrag van 24 miljoen euro.

RESPONSABILISERINGSBIJDRAGE

De pensioenlast voor lokale besturen stijgt voortdurend door het groeiend aantal gepensioneerden en de hogere levensverwachting. Tegelijk daalt het aantal actieve statutaire medewerkers. Daardoor neemt de spanning toe tussen de aan bijdragen onderworpen loonmassa (die daalt) en de evolutie van de pensioenmassa (die stijgt). Een hogere responsabiliseringsbijdrage vangt dat verschil op.

Volgens de prognoses van de **Federale Pensioendienst (FPD)**⁸ zouden de gemeenten in 2026 samen **503 miljoen euro** aan responsabiliseringsbijdragen moeten betalen. Dat zou oplopen tot

⁵ De Vlaamse overheid betaalt de lonen van het gemeentelijk onderwijzend personeel. De gemeenten registreren die bedragen als uitgaven en tegelijk als werkingssubsidie in hun ontvangsten. Daardoor hebben ze netto geen invloed op de gemeentelijke budgetten.

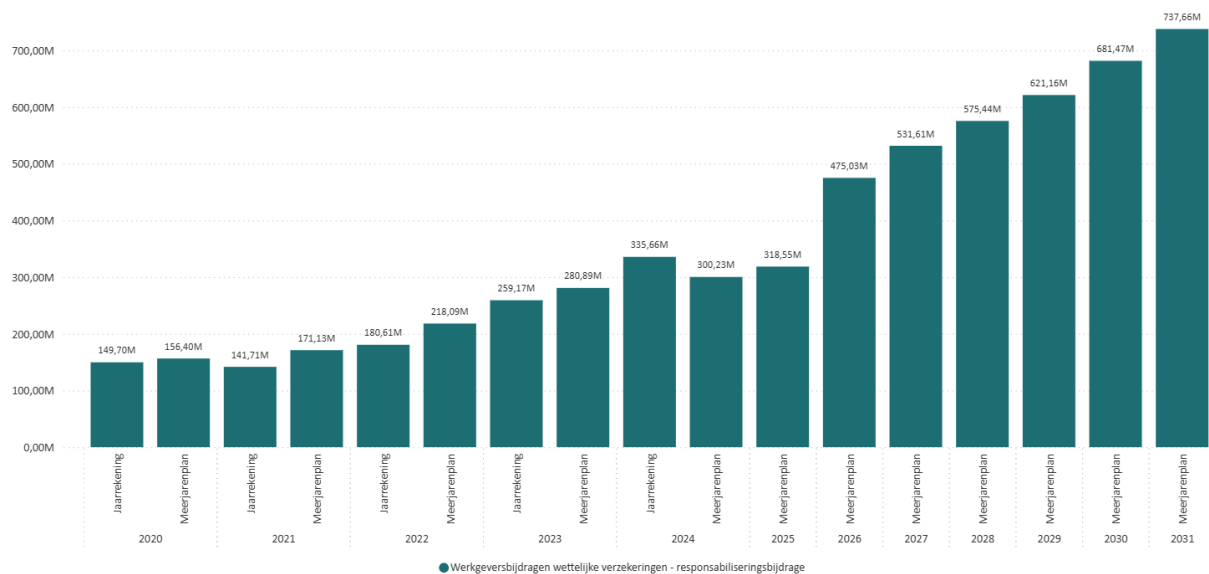
⁶ Voor extra info over deze categorie kan je terecht in de [omzendbrief betreffende de meerjarenplannen 2026-2031](#) en [de themanota](#) op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur.

⁷ Dat is een uitdovende rubriek, omdat alle gemeenten sinds enige tijd aangesloten zijn bij het gesolidariseerd stelsel van de RSZ voor al hun statutairen.

⁸ We baseren ons op de prognoses van de FPD van september 2025.

891 miljoen euro in 2031. Voor de hele periode 2026-2031 gaat de FPD uit van een bedrag van **4,2 miljard euro**.

Omdat een gemeente en haar eventuele verzekeraar zelf over actuelere en nauwkeurigere personeelsgegevens beschikken dan de FPD, is het logisch dat de ramingen in de meerjarenplannen van de gemeenten niet volledig overeenstemmen met de prognoses die de FPD opmaakt. De ramingen van de gemeenten liggen lager dan de cijfers die de FPD ter beschikking stelt. Gemeenten rekenen zelf op **475 miljoen euro in 2026** tot 737,7 miljoen euro in 2031. Over de volledige periode van het meerjarenplan 2026-2031 voorzien ze 3,6 miljard euro. Dat is **543 miljoen euro minder** dan de globale prognose van de FPD.

Figuur 11: de uitgaven voor de responsabiliseringsbijdrage voor de periode 2020-2031

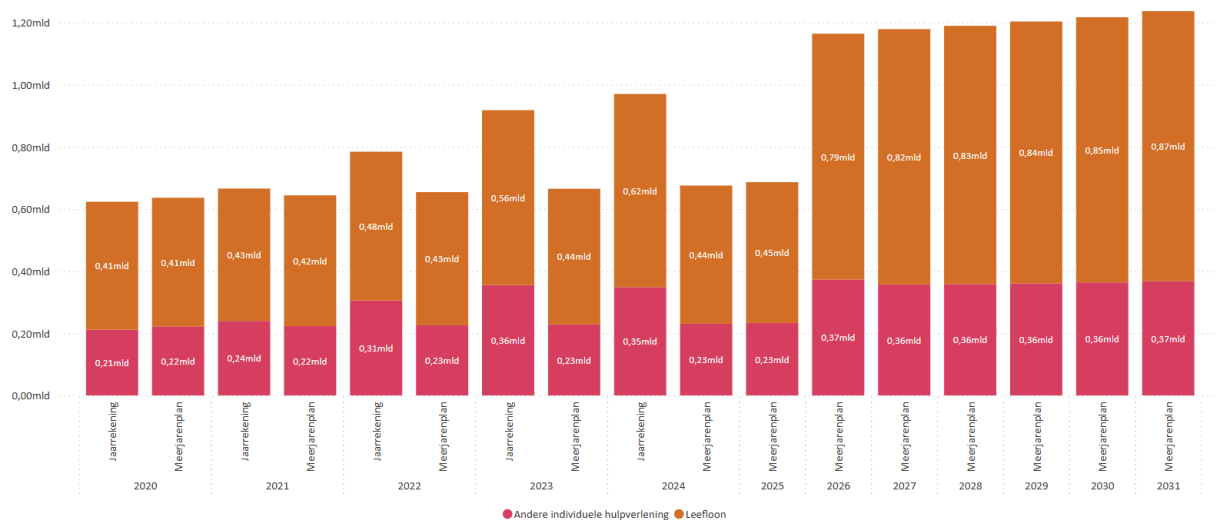
Meerdere elementen kunnen dit verschil verklaren:

- Nogal wat lokale besturen gebruiken voor hun budgettaire planning actuariële berekeningen van hun verzekeraar met een projectie van de pensioenlasten in plaats van de cijfers van de Federale Pensioendienst. Besturen met een pensioen- of bijdragenverzekering baseren zich voor de opmaak van hun meerjarenplan op die actuariële berekeningen. Die geraamde bedragen zijn nauwkeuriger, afgestemd op het eigen personeelsbestand van het bestuur en houden rekening met verwachte evoluties volgens het actuele personeelsbeleid van de gemeente.
- Veel besturen sloten in het verleden een bijdragenverzekering af. Met zo'n verzekering en het bijhorende financieringsplan kunnen gemeenten de recurrente kost door stijgende RSZ-pensioenbijdragen (basis- en responsabiliseringsbijdragen) spreiden over meerdere jaren en budgettair voorspelbaar maken. Met de bijdragen van de gemeenten bouwen verzekeraars reserves op om de toekomstige lasten op te vangen. Die reserves zijn strikt voor dat doel bestemd en kunnen niet terugvloeien naar het bestuur. De verzekeraar neemt de verplichtingen over voor het deel van de bijdragelast die door de reserves gedekt is.
- Ook de korting voor de tweede pensioenpijl kan voor verschillen zorgen. Sommige besturen rekenen die volledig mee in hun raming van de responsabiliseringsbijdragen,

anderen verrekenen dat maar gedeeltelijk. Verschillende besturen oordeelden ook dat die korting dode letter zou blijven en hielden er geen rekening mee.

De Vlaamse lokale besturen ontvangen sinds 2020 een dotatie die berekend wordt op de responsabiliseringsbijdrage die ze verschuldigd zijn. Zo kunnen ze beter het hoofd bieden aan de stijgende pensioenuitgaven. Meer info over deze dotatie is te vinden in paragraaf 3.2.2., specifiek bij de ontvangen werkingssubsidies.

INDIVIDUELE HULPVERLENING DOOR HET OCMW

Figuur 12: de uitgaven voor de individuele hulpverlening door het OCMW voor de periode 2020-2031

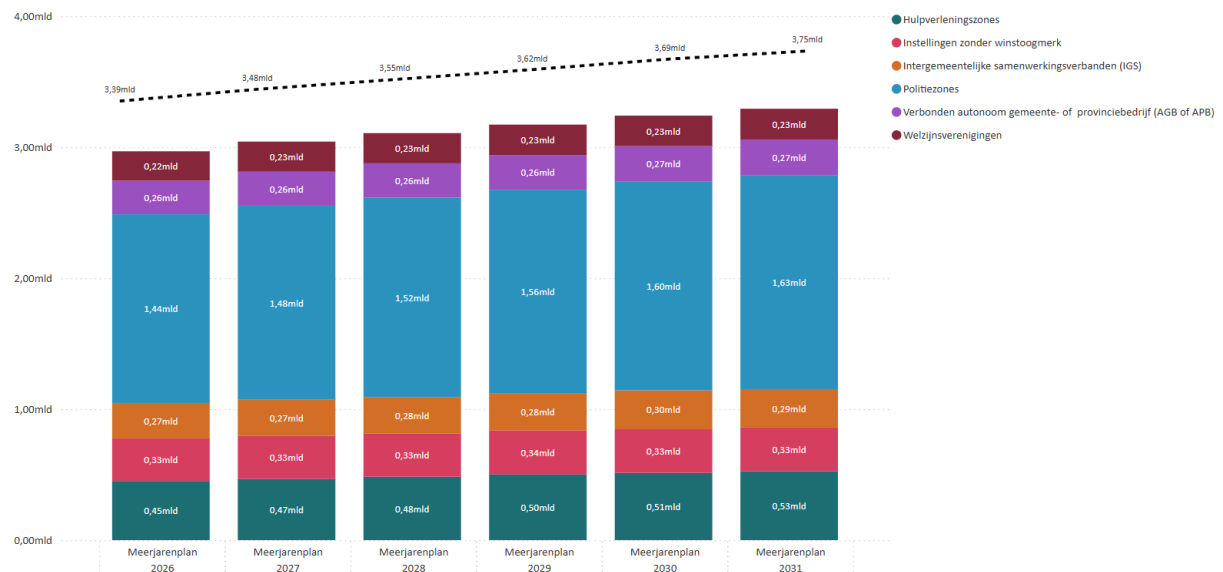
De beperking van de werkloosheid in de tijd zal leiden tot meer aanvragen voor leefloon bij het OCMW⁹. Besturen houden daardoor rekening met hogere uitgaven. Vergeleken met de jaarrekening 2024 voorzien de gemeenten in 2026 **194 miljoen euro extra** of **20% meer**.

De rubriek 'individuele hulpverlening door het OCMW' omvat de leeflonen en andere vormen van steun die het OCMW verstrekt aan cliënten. De geraamde uitgaven stijgen van **1,16 miljard euro in 2026** (waarvan 791 miljoen euro leefloon) naar **1,24 miljard euro in 2031** (869 miljoen euro leefloon). Dat is 73 miljoen euro of 6,2% meer. Over de hele periode 2026-2031 voorzien de gemeenten **7,2 miljard euro**, tegenover **4 miljard euro** in de vorige bestuursperiode. Dit is een stijging met **81% nominaal** of **45,9% in reële termen**. Die stijging lijkt groot, maar moeten we nuanceren: de verklaring ligt deels in de ruime onderschatting in de ramingen die de besturen destijds opmaakten voor de periode 2020-2025.

De cijfers voor 2026-2031 liggen meer in de lijn van de laatste rekeningcijfers: van 623 miljoen euro in de jaarrekening 2020 naar 970 miljoen euro in de jaarrekening 2024. Dat betekent een nominale stijging van maar liefst 56%. Ook als percentage van de totale exploitatie-uitgaven is sprake van een lichte stijging: van 5,3% in 2020 naar 6,3% in 2024.

⁹ De OCMW's kunnen voor deze uitgaven rekenen op een tussenkomst van de federale overheid. De POD Maatschappelijke Integratie zorgt voor een federale tussenkomst in de kosten die OCMW's maken bij het uitkeren van o.a. het leefloon. Die tussenkomst is een specifieke werkingssubsidie.

TOEGESTANE WERKINGSSUBSIDIES

Figuur 13: de geraamde toegestane werkingssubsidies per type ontvanger in de meerjarenplannen 2026-2031

De gemeente blijft het centrale bestuur, maar een groot deel van de uitvoering gebeurt door verzelfstandigde entiteiten en samenwerkingsverbanden. Het is daarom belangrijk dat gemeenten hun werking én het gebruik van de gemeentelijke subsidies nauwgezet opvolgen.

In 2026 ramen de gemeenten hun **werkingssubsidies** op **3,4 miljard euro**. Dat bedrag stijgt tot **3,7 miljard euro** in 2031. Hiermee vertegenwoordigen ze respectievelijk 19,7% en 19,9% van de exploitatie-uitgaven, en 14,9% tot 17,3% van de totale uitgaven.

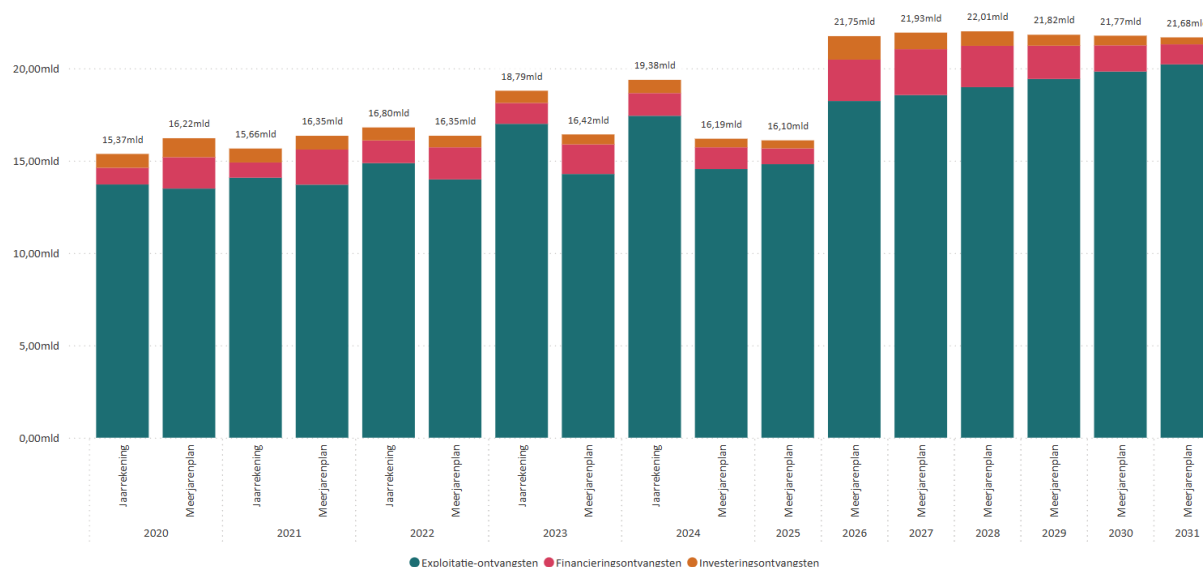
In 2026 gaat 42,4% van de werkingssubsidies naar de politiezones, goed voor 1,4 miljard euro. Dit loopt op tot 43,6% of 1,6 miljard euro in 2031. De werkingssubsidies voor de hulpverleningszones volgen op de tweede plaats en maken over de hele planingsperiode 13,7% uit van alle toegestane werkingssubsidies.

De overige subsidies verdelen zich als volgt:

- instellingen zonder winstoogmerk (9,3%);
- intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (7,9%);
- autonome gemeentebedrijven (7,4%);
- welzijnsverenigingen (6,4%);
- niet-financiële vennootschappen (4,3%);
- huishoudens (3,1%);
- gemeentelijke extern verzelfstandigde agentschappen naar privaat recht (2%);
- besturen van de eredienst (1,2%).

2.2. De ontvangsten

2.2.1. De totale ontvangsten

Figuur 14: de totale ontvangsten voor de periode 2020-2031

De Vlaamse gemeenten ramen hun **verwachte ontvangsten** voor 2026 op **21,8 miljard** euro. In 2028 ronden de ontvangsten voor het eerst in de geschiedenis de kaap van 22 miljard euro. Door de voorzichtige inschatting van de investerings- en financieringsontvangsten voor de jaren daarna zakken de cijfers vanaf 2029 iets terug, waardoor de totale geraamde ontvangsten in 2031 afklokken op 21,7 miljard euro. Gemiddeld voorzien de gemeenten in de periode 2026-2031 jaarlijks 21,8 miljard euro aan ontvangsten.

Geraamde ontvangsten	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Exploitatie	18.230.999.264	18.554.202.606	18.982.274.196	19.426.450.165	19.825.511.784	20.216.395.399
Financiering	2.241.515.346	2.483.653.631	2.236.363.865	1.800.153.171	1.422.007.082	1.085.050.742
Investerings	1.272.966.542	896.575.769	786.979.368	593.127.443	521.828.000	375.322.239
Totaal	21.745.481.152	21.934.432.006	22.005.617.429	21.819.730.779	21.769.346.866	21.676.768.381

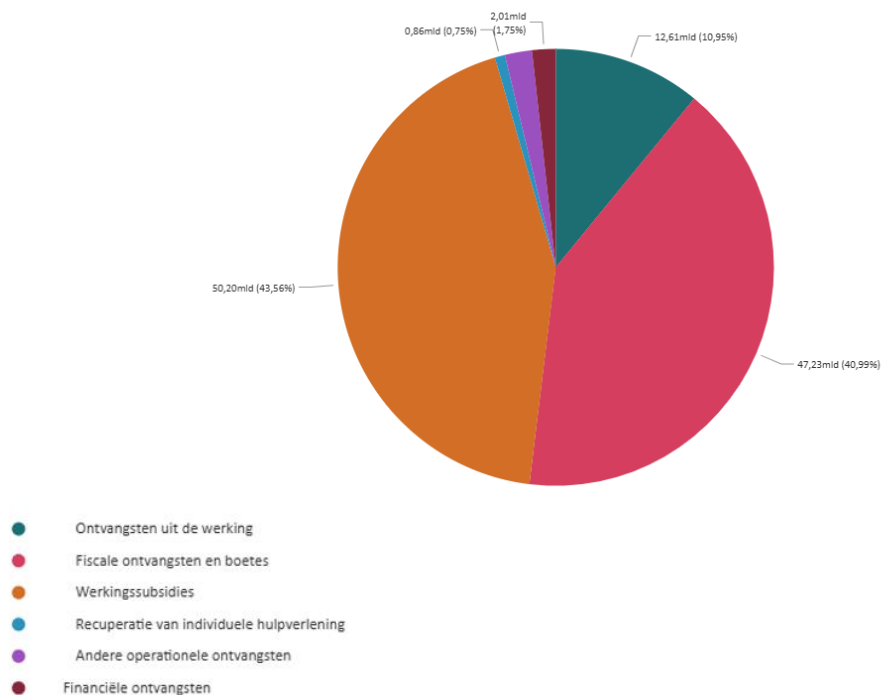
Tabel 1: de geraamde ontvangsten in de meerjarenplannen 2026-2031, opgesplitst naar exploitatie, investeringen en financiering

De **exploitatie-ontvangsten** zijn de belangrijkste inkomstenbron. Ze zijn goed voor 88% van de totale geraamde ontvangsten. Voor 2026 ramen de gemeenten de inkomsten uit hun exploitatie op **18,2 miljard euro**. Ze nemen jaarlijks toe met een percentage dat varieert van 1,8% tot 2,3% en worden voor 2031 geraamd op 20,2 miljard euro. De exploitatie-ontvangsten bestaan vooral uit:

- werkingssubsidies van andere overheden¹⁰;
- fiscale ontvangsten en boetes;

¹⁰ Deze rubriek omvat ook de Vlaamse tussenkomst voor het gemeentelijk onderwijzend personeel dat ten laste is van de Vlaamse overheid en de federale tussenkomsten voor het leefloon dat de OCMW's aan hun cliënten betalen. Zie ook punt 2.2.2. van deze nota.

- werkingsontvangsten;
- financiële ontvangsten in de vorm van dividenden en intresten uit beleggingen.

Figuur 15: de exploitatie-ontvangsten naar soort in het meerjarenplan 2026-2031

In paragraaf 3.2.2. lichten we al die categorieën meer in detail toe.

Onder de tweede rubriek, de **financieringsontvangsten**, schrijven de gemeenten voor 2026 iets meer dan **2,2 miljard euro** in. Die financieringsontvangsten komen voor ongeveer 90% voort uit nieuwe leningen die de gemeenten plannen op te nemen. Het restant zijn vooral inkomsten uit terugbetalingen van derden voor leningen die de gemeenten verstrekt hebben.

Voor de periode van 2026 tot 2028 ramen de gemeenten de financieringsontvangsten gemiddeld op 2,3 miljard euro per jaar. Voor de jaren daarna (2029-2031) daalt dat bedrag sterk, tot een gemiddelde van 1,4 miljard euro per jaar. Die spreiding in de tijd hangt samen met de gelijkaardige evolutie van de geraamde investeringsuitgaven (zie paragraaf 3.1.2.). In paragraaf 3.3.2. gaan we dieper in op de evolutie van de geraamde bedragen voor op te nemen leningen en de aflossingen van de Vlaamse gemeenten.

De geraamde **investeringsontvangsten** ten slotte, vormen een nog bescheidener aandeel in de totale ontvangsten en vertonen een dalende lijn: van **1,3 miljard euro in 2026** naar nauwelijks 375 miljoen euro in 2031. Die ontvangsten bestaan vooral uit opbrengsten van de verkoop van onroerende goederen en investeringsubsidies van andere overheden. Die komen meer in detail aan bod in paragraaf 3.2.3.

De onderstaande tabel toont de vergelijking van de jaarrekeningen voor de jaren 2020-2024 met de geraamde bedragen voor diezelfde periode in de originele meerjarenplanning 2020-2025.

Jaarrekening	2020	2021	2022	2023	2024	2020-2024
Exploitatie-ontvangsten	13.713.959.137	14.079.829.479	14.869.492.821	16.996.441.952	17.432.039.738	77.091.763.127
Financieringsontvangsten	904.916.979	823.456.341	1.228.387.752	1.132.495.989	1.229.441.113	5.318.698.174
Investeringsontvangsten	748.327.370	754.924.775	702.237.807	660.018.234	715.440.578	3.580.948.764
Totale ontvangsten	15.367.203.486	15.658.210.595	16.800.118.379	18.788.956.176	19.376.921.430	85.991.410.065
Meerjarenplan 2020-2025						
Exploitatie-ontvangsten	13.491.092.772	13.702.953.139	13.988.252.903	14.279.722.985	14.549.080.820	70.011.102.619
Financieringsontvangsten	1.697.394.600	1.900.972.029	1.736.846.791	1.603.916.075	1.176.541.816	8.115.671.312
Investeringsontvangsten	1.029.317.039	744.103.515	625.219.108	540.286.783	464.957.056	3.403.883.501
Totale ontvangsten	16.217.804.411	16.348.028.683	16.350.318.803	16.423.925.843	16.190.579.692	81.530.657.432
Vershil JR - MJP						
Exploitatie-ontvangsten	222.866.365	376.876.340	881.239.917	2.716.718.967	2.882.958.919	7.080.660.509
Financieringsontvangsten	-792.477.621	-1.077.515.689	-508.459.039	-471.420.086	52.899.297	-2.796.973.138
Investeringsontvangsten	-280.989.669	10.821.260	77.018.699	119.731.451	250.483.522	177.065.263
Totaal	-850.600.925	-689.818.089	449.799.577	2.365.030.333	3.186.341.738	4.460.752.633

Tabel 2: vergelijking ontvangsten 2020-2024 in de jaarrekeningen t.o.v. de originele meerjarenplannen 2020-2025

Die historiek bewijst dat de geboekte **exploitatie-ontvangsten** in de jaarrekeningen altijd hoger liggen dan de verwachte ontvangsten die de gemeenten bij de opmaak van hun meerjarenplan inschrijven. Bovendien wordt de kloof tussen beide altijd groter naarmate de planningsjaren verder in de toekomst liggen. Dat toont aan dat het niet evident is om accurate inschattingen te maken voor meer dan 2 à 3 jaar. Ook inflatie speelt een rol: het ritme ervan is moeilijk te voorspellen en beïnvloedt de uiteindelijke cijfers.

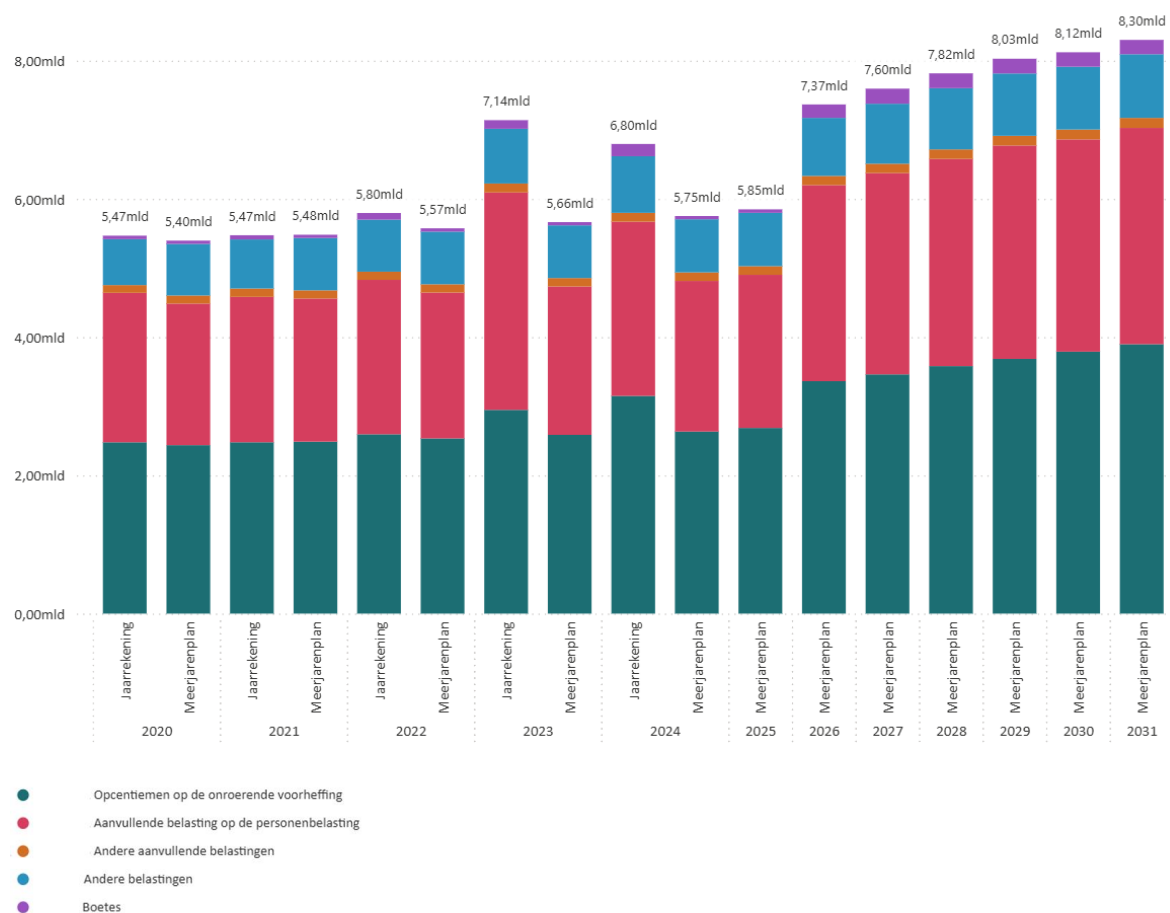
Voor de **financieringsontvangsten** geldt net het omgekeerde. In het meerjarenplan schrijven de gemeenten meer ontvangsten in uit op te nemen leningen dan ze nadien nodig blijken te hebben. Zeker voor de eerste jaren van het meerjarenplan is de afwijking bijzonder groot. Omdat ze voor die ingeschreven leningen ook de verwachte aflossingslast moeten opnemen, drukt dit de autofinancieringsmarge in het meerjarenplan.

Voor de **investeringsontvangsten** verschilt de situatie van jaar tot jaar, maar globaal genomen is de afwijking daar beperkter. Doorgaans vallen de geboekte investeringsontvangsten wat hoger uit dan wat de gemeenten in hun meerjarenplannen inschrijven. Alleen het jaar 2020 vormde daar de voorbije jaren een uitzondering op.

De hierboven beschreven planningsmethodiek, met een heel voorzichtige raming van de exploitatie-ontvangsten en een overraming van de behoefte aan externe financiering, creëert in de planningsfase veel druk op het financieel evenwicht in het algemeen, en op de autofinancieringsmarge in het bijzonder. Dat heeft zo ook effect op de voorstelling van de beschikbare budgettaire capaciteit en beleidsruimte. De keerzijde is dat de inbreng van de resultaten van de jaarrekeningen telkens weer zorgt voor extra zuurstof die de gemeenten kunnen gebruiken bij de jaarlijkse aanpassing van het meerjarenplan. De meerjarenplannen 2026-2031 laten vermoeden dat dezelfde dynamiek zich de komende jaren herhaalt.

2.2.2. De exploitatie-ontvangsten

FISCALE ONTVANGSTEN EN BOETES

Figuur 16: de fiscale ontvangsten en boetes voor de periode 2020-2031

De fiscale ontvangsten van de Vlaamse gemeenten stijgen de komende planningsperiode redelijk gelijkmatig.

- De geraamde ontvangsten uit de opcentiemen uit de onroerende voorheffing (OOV) stijgen van 3,4 naar 3,9 miljard euro, een nominale groei van net geen 16%, met een gemiddelde jaarlijkse nominale groei van 3%.
- De ontvangsten uit de aanvullende personenbelasting (APB) zouden stijgen van 2,8 naar 3,1 miljard euro, een nominale stijging van 10,3%, met een gemiddelde jaarlijkse nominale groei van 2%.
- De 'andere aanvullende belastingen' stijgen van 133 naar 145 miljoen euro doorheen de planningsperiode, een nominale stijging van 9%.
- De zuiver gemeentelijke belastingen stijgen van 840 miljoen naar 921 miljoen euro, een stijging van 9,7%.

Als we de boetes meetellen, bedraagt de inkomstenrubriek 'fiscale ontvangsten en boetes' **7,4 miljard euro in 2026**, ofwel 40,4% van de totale exploitatie-ontvangsten en 33,9% van alle ontvangsten. We lichten er kort enkele rubrieken uit.

Aanvullende personenbelasting (APB) en opcentiemen uit de onroerende voorheffing (OOV)

Bijna alle Vlaamse gemeenten innen een **aanvullende personenbelasting**. Dat is een percentage dat de gemeenteraad zelf bepaalt en dat boven op de federale personenbelasting komt. Voor de lokale besturen is deze belasting een belangrijke inkomstenbron. De federale regering was bij haar aantreden van plan om de personenbelasting te verlagen en dat zal tegen het einde van de legislatuur (aanslagjaar 2030 of 2031) gebeuren door de belastingvrije som te verhogen. Zo'n federale maatregel heeft niet alleen impact op de federale begroting, maar raakt ook meteen de gemeentefinanciën.

Als de federale personenbelasting daalt, krijgen de gemeenten automatisch minder inkomsten uit de APB. In een wetsontwerp voor de hervorming van de personenbelasting stelt de federale regering daarom een neutralisatiemechanisme voor. Dat betekent dat de APB voor gemeenten berekend blijft op het 'oude' belastingbedrag, zelfs als inwoners minder federale personenbelasting betalen.

Toen de gemeenten de meerjarenplannen opstelden, was deze neutralisatie nog niet bekend. Daardoor tonen de ramingen voor 2030 een daling van de inkomsten uit de aanvullende personenbelasting. De gemeenten kunnen de gevolgen van het neutralisatiemechanisme pas doorrekenen vanaf de volgende aanpassing van het meerjarenplan.

Verder zijn de ontvangsten uit de APB afhankelijk van de economische groei (van belang voor de belastbare basis) en de hoogte van het APB-tarief dat de gemeente zelf bepaalt. Het gemiddelde tarief voor 2026 bedraagt 7,22%, in 2024 en 2025 was dit nagenoeg identiek (7,17%): 23 gemeenten verlaagden hun tarief, 24 gemeenten verhoogden het.

De ontvangsten uit de **OOV** hangen af van het kadastraal inkomen, het Vlaamse fiscale beleid en de tarieven die de gemeenten zelf bepalen. Het gemiddelde tarief stijgt van 895,42 euro in 2025 naar 916,03 euro in 2026¹¹.

Trends zijn moeilijker te vergelijken omdat gemeenten hun tarief kunnen differentiëren voor bepaalde categorieën onroerend goed of belastingplichtigen. Voorbeelden zijn differentiatie voor nijverheidsgebouwen, materieel en outillage, hogere kadastrale inkomens of startende ondernemers. In 2026 passen 42 besturen zo'n tariefdifferentiatie toe, 4 keer zoveel als in 2025. De Vlaamse Belastingdienst (VLABEL) houdt een [overzicht](#) bij van de gemeenten die hun OOV differentiëren.

Als we kijken naar de basistarieven, verhogen 56 gemeenten hun tarief in 2026. In 15 van die gemeenten stijgt de belasting nog verder door een aanvullend gedifferentieerd tarief. 1 gemeente verhoogt het basistarief, maar hanteert tegelijk een lager tarief voor bepaalde categorieën onroerende goederen. In 17 gemeenten die hun OOV-tarief verhogen, wordt dat gecompenseerd met een verlaging van het tarief voor de aanvullende personenbelasting. Deze lokale taxshift, waarbij de belastingdruk verschuift van arbeid naar vermogen, zet zich door en zien we terug in de cijfers van de meerjarenplannen.

8 gemeenten verlagen hun tarief of voeren een lager basistarief in. In 3 van hen stijgt de belasting dan weer voor specifieke categorieën via een gedifferentieerd tarief.

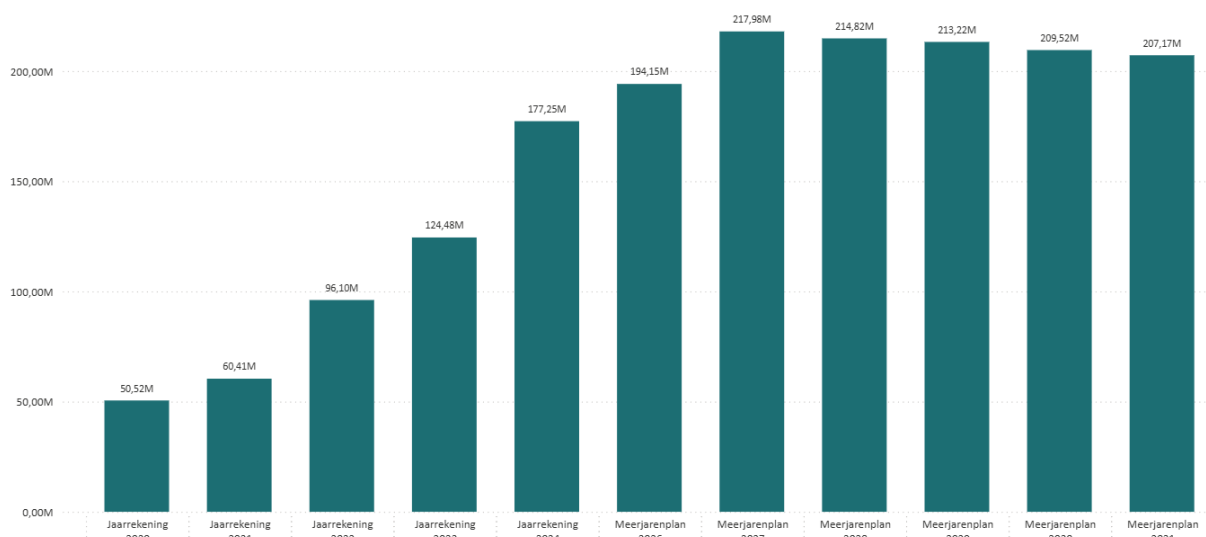
¹¹ Alle belastingtarieven zijn terug te vinden op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur (<https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/financiering/opcentiemen-en-aanvullende-lokale-belastingen/aanslagvoeten-per-gemeente>).

GAS-boetes

De ontvangsten uit GAS-boetes worden pas sinds de invoering van BBC 3.0 op specifieke rekeningen geregistreerd. Het meerjarenplan 2026-2031 is het eerste beleidsrapport dat deze nieuwe regels volgt. In BBC 2020 bestond dat onderscheid tussen die soorten boetes nog niet. In 2026 schrijven 278 van de 285 besturen ontvangsten in voor de inning van een type GAS-boete (categorie 4, 5 of andere). Voor de periode 2026-2031 schrijven 181 besturen GAS-5 boetes in, 176 besturen ramen ontvangsten uit GAS-4 boetes.

Over de hele planningsperiode 2026-2031 ramen ze de ontvangsten uit **alle boetes op 1,3 miljard euro**. Die verdelen ze als volgt:

- GAS 5 (lichte snelheidsovertredingen): 828 miljoen euro of 66% van alle boetes;
- GAS 4 (inbreuken op stilstaan, parkeren en autoluwe zones): 325 miljoen euro of 26%;
- Boetes lage emissiezone (LEZ): 51 miljoen euro of 4,1%;
- Andere GAS-boetes (sluikstorten, nachtlawaai, wildplassen,...): 49 miljoen euro of 3,9%;
- Andere administratieve sancties: 4,3 miljoen euro of 0,4%.

Figuur 17: de ontvangsten uit boetes voor de periode 2020-2031

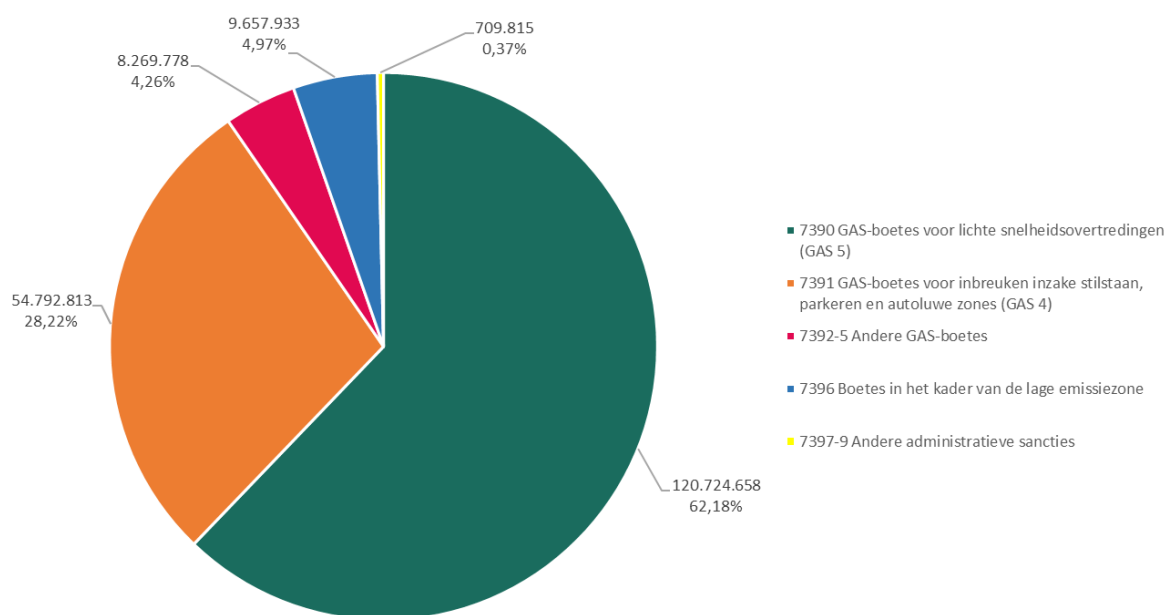
In 2026 ramen de gemeenten de ontvangsten uit GAS-boetes op:

- 121 miljoen euro voor GAS-5 boetes;
- 55 miljoen euro voor GAS-4 boetes;
- 8,3 miljoen euro voor andere GAS-boetes.

Samen zijn die GAS-boetes goed voor 1 procent van alle exploitatie-ontvangsten in 2026¹².

Vanaf 2027 dalen de geraamde ontvangsten uit GAS-5-boetes. Gemeenten verwachten dat snelheidscontroles het rijgedrag verbeteren, wat leidt tot minder boetes en idealiter tot meer verkeersveiligheid.

¹² Ook de geraamde exploitatie-ontvangsten van de gemeenten die geen ontvangsten uit GAS-boetes inschrijven werden meegenomen.

Figuur 18: de geraamde ontvangsten uit boetes voor 2026

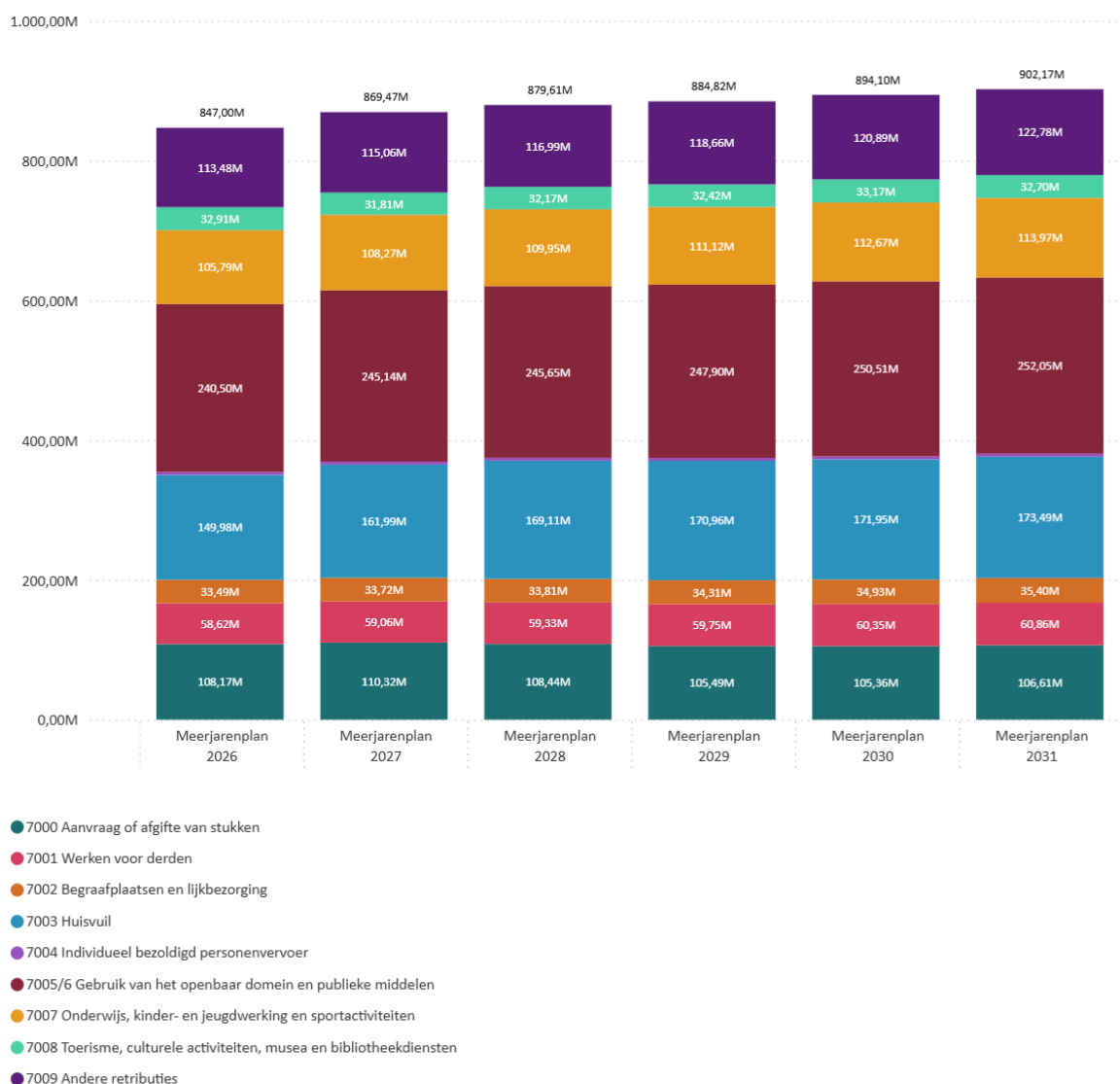
Meerjarenplan 2026-2031	2026	2027	2028	2029	2030	2031
GAS-boetes voor lichte snelheidsovertredingen (GAS 5)	120.724.658	144.341.562	142.200.188	142.311.724	139.983.076	138.267.617
GAS-boetes voor inbreuken op stilstaan, parkeren en autoluwe zones (GAS 4)	54.792.813	54.799.193	54.634.257	53.974.046	53.334.902	53.008.931
Andere GAS-boetes	8.269.778	8.605.425	8.396.522	8.133.286	7.874.787	7.952.809
Boetes in lage emissiezone	9.657.933	9.513.978	8.868.978	8.073.143	7.600.643	7.203.143
Andere administratieve sancties	709.815	715.418	721.339	726.822	730.342	734.927

Tabel 3: de geraamde ontvangsten uit boetes in de meerjarenplannen 2026-2031

DE ONTVANGSTEN UIT DE WERKING

De ontvangsten uit de werking stijgen geleidelijk doorheen de planningsperiode. Ze gaan van **2 miljard euro in 2026** naar 2,2 miljard euro in 2031, een nominale stijging van 5,9% over 6 jaar. Sinds 2026 moeten de besturen hun werkingsontvangsten opdelen in 'ontvangsten uit retributies'¹³ en 'andere ontvangsten uit de werking'. Voordien was die opsplitsing niet verplicht. Daardoor kunnen we de ontvangsten uit retributies in deze analyse niet vergelijken met de vorige planningsperiode (2020-2025) of met de meest recente jaarrekeningen, waarin de retributies niet afzonderlijk zichtbaar zijn.

Zo'n 41 tot 42% van de jaarlijkse geraamde werkingsontvangsten komen voort uit retributies. Deze inkomsten stijgen van 847 miljoen euro in 2026 tot 902 miljoen euro in 2031 (+6,5%). De figuur hieronder geeft de onderverdeling weer per soort retributie.

Figuur 19: de geraamde ontvangsten uit retributies in de meerjarenplannen 2026-2031

¹³ Een retributie is een som die de gemeente vraagt als tegenprestatie voor een dienstverstrekking waar een persoon of een firma zelf om heeft verzocht, eventueel stilzwijgend. Het bedrag van de retributie staat rechtstreeks in verband met de kosten van de geleverde prestatie.

De 'andere ontvangsten uit de werking' groeien van 1,2 miljard euro in 2026 tot 1,3 miljard euro in 2031. Dat is een matige stijging van 5,4% of een kleine 65 miljoen euro.

DE ONTVANGEN WERKINGSSUBSIDIES

We bekijken eerst de algemene en daarna de specifieke werkingssubsidies. De Vlaamse overheid kent de **algemene werkingssubsidies** toe zonder dat ze daarbij voorwaarden oplegt.

De middelen hebben geen specifieke bestemming en gemeenten moeten niet verantwoorden hoe ze die besteden. De algemene financiering is de voorbije jaren sterk toegenomen, zowel in nominale als in reële termen.

De totale algemene financiering voor gemeenten en OCMW's stijgt van 3,7 miljard euro in 2020, naar meer dan **4,6 miljard euro in 2026** en loopt op tot zo'n 5,4 miljard euro in 2031.

De hoofddotatie van het **Gemeentefonds** blijft een jaarlijkse groeivoet van 3,5% behouden. In 2026 gaat het over 3,4 miljard euro. De hoofddotatie stijgt volgens de prognoses ongeveer 638 miljoen euro doorheen de bestuursperiode tot ruim 4 miljard euro in 2031. De aanvullende dotaties van het Gemeentefonds blijven bijna allemaal behouden:

- geïntegreerde vroegere sectorale subsidies: 131 miljoen euro;
- centrumsteden: 200 miljoen euro;
- overgenomen provinciale instellingen: 25 miljoen euro.

De Vlaamse overheid kent sinds 2020 de dotatie open ruimte of het zogenaamde **Openruimtefonds** toe aan de gemeenten. Die algemene werkingssubsidie valoriseert en stimuleert de inspanningen van de gemeenten voor het beheer en de inrichting van de open ruimte. Ook deze dotatie wordt deze bestuursperiode structureel versterkt, in totaal met 60 miljoen euro:

- vanaf 2026 komt er 35 miljoen euro bij en stijgt het totaal naar 166 miljoen euro;
- vanaf 2027 komt daar nog eens 10 miljoen euro bovenop en stijgt het totaal naar 182 miljoen euro;
- vanaf 2028 volgt nog eens 15 miljoen euro en stijgt het totaal naar 204 miljoen euro.

Op al die opstappen wordt ook de jaarlijkse groeivoet van 3,5% toegepast.

Het **Plattelandsfonds** wordt vanaf 2026 volledig opgenomen in de algemene financiering, naast het Gemeentefonds. De Vlaamse Regering oormerkt de plattelandssubsidie vanaf 2026 niet langer als een aparte subsidie, maar stelt ze ter beschikking als algemene financiële ondersteuning voor plattelandsgemeenten. Met deze keuze wil de Vlaamse Regering de plattelandsgemeenten meer beleidsvrijheid geven. Ze kunnen de middelen zonder administratieve lasten gericht en efficiënter inzetten op hun plattelandsuitdagingen. Jaarlijks gaat het over zo'n 7,5 miljoen euro.

Verder blijft de **dotatie responsabiliseringsbijdrage** behouden. Volgens de huidige prognoses stijgt deze dotatie van 290 miljoen euro in 2026 naar 408 miljoen euro in 2031. De dotatie stijgt mee met de responsabiliseringsbijdragen die de Vlaamse lokale besturen moeten betalen. Meer informatie over de responsabiliseringsbijdrage kan je terugvinden in paragraaf 2.1.3.

De **regularisatiepremie** voor de **contingentgesco's** (Gesco) die Vlaanderen sinds 2015 toekent, blijft behouden. Deze premie bedraagt 95% van de loonpremie en 95% van de

werkgeversbijdragevermindering voor het refertejaar 2013. Gemeenten en OCMW's ontvangen elk jaar zo'n 314 miljoen euro.

Vanaf 2026 worden de middelen voor de lokale regio's sociale economie en werk en voor de aanvullende lokale diensten (ALD) samengebracht in 1 structurele algemene financiering van jaarlijks 17,3 miljoen euro. Deze bundeling **versterkt het lokaal beleid rond sociale economie**.

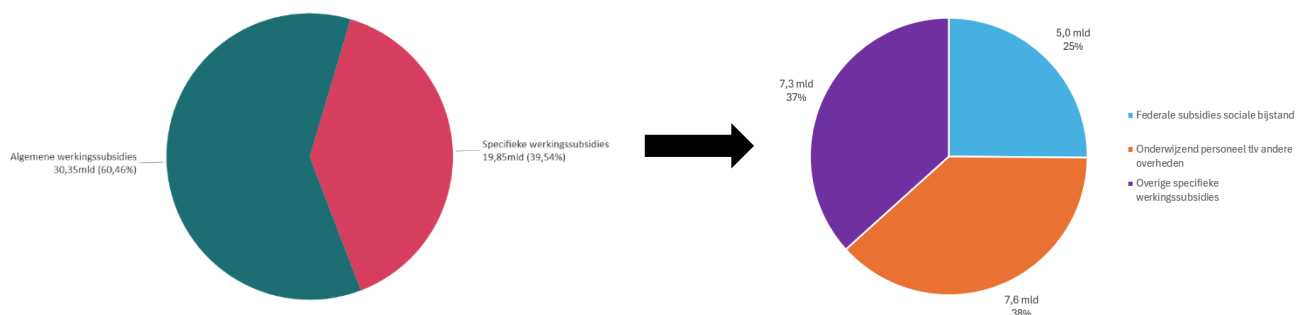
De andere algemene financieringsstromen zijn:

- subsidies voor grootstedelijke problematieken;
- subsidies voor gemeenten met een mobiliteitsknooppunt;
- subsidies voor kleine taalgrensgemeenten;
- subsidies voor grootstedenbeleid;
- subsidies voor uitdijende effecten van de grootstad;
- subsidies voor minderontvangsten uit dividenden van Fluvius (uitbetaald in 2026, stopgezet vanaf 2027).

Alle bedragen en prognoses vind je in de [tool algemene financiering](#) op de website van het Agentschap binnenlands Bestuur.

Gemeenten ontvangen naast de algemene financiering ook **specifieke werkingssubsidies**. Die subsidies dienen voor een duidelijk omschreven doel binnen het beleid van een hogere overheid. Het geld is dus 'geormerkt' en mag enkel voor dat doel gebruikt worden. Daarom moeten de besturen de besteding van de subsidie verantwoorden via een (bijkomende) rapportering.

Van de geraamde werkingssubsidies voor 2026 bestaat 59% uit algemene financiering, terwijl 41% uit specifieke financiering komt. In 2031 groeit het aandeel van de algemene financiering tot 62%. Samen vormen de algemene en specifieke werkingssubsidies 36,6% van alle geraamde gemeentelijke inkomsten in 2026. Volgens de ramingen zou dat in 2031 stijgen tot 41%.

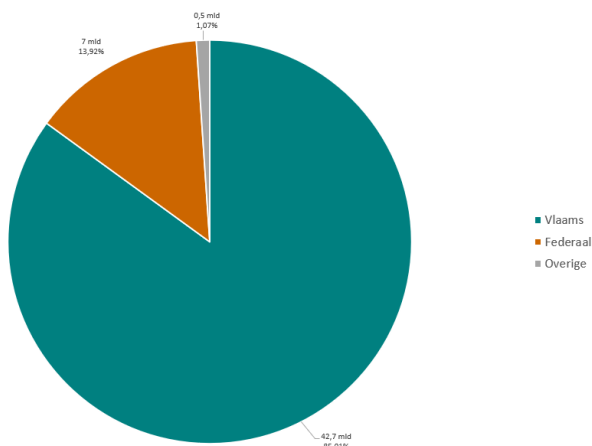
Figuur 20: de verdeling van algemene en specifieke werkingssubsidies (links) en verdere onderverdeling van de specifieke werkingssubsidies (rechts) in de meerjarenplannen 2026-2031

De ontvangsten uit specifieke werkingssubsidies voor 2026 ramen de gemeenten op 3,3 miljard euro. Dat bedrag omvat ook de Vlaamse tussenkomst voor het gemeentelijk onderwijzend personeel dat ten laste is van de Vlaamse overheid¹⁴ en de federale tussenkomsten voor het

¹⁴ De Vlaamse overheid betaalt de lonen van het gemeentelijk onderwijzend personeel die ten laste zijn van de Vlaamse overheid. De gemeenten registreren die bedragen als uitgaven en voor hetzelfde bedrag als specifieke werkingssubsidies.

leefloon¹⁵ dat de OCMW's aan hun cliënten betalen. Voor 2026 gaat dat respectievelijk over 1,2 miljard euro en 825 miljoen euro.

De werkingssubsidies komen voornamelijk van de Vlaamse overheid: 42,7 miljard euro in de periode 2026-2031. 7 miljard euro komt van het federale niveau, 535 miljoen euro komt van andere entiteiten.

Figuur 21: de ontvangen werkingssubsidies van de Vlaamse overheid, de federale overheid en overige entiteiten in de meerjarenplannen 2026-2031

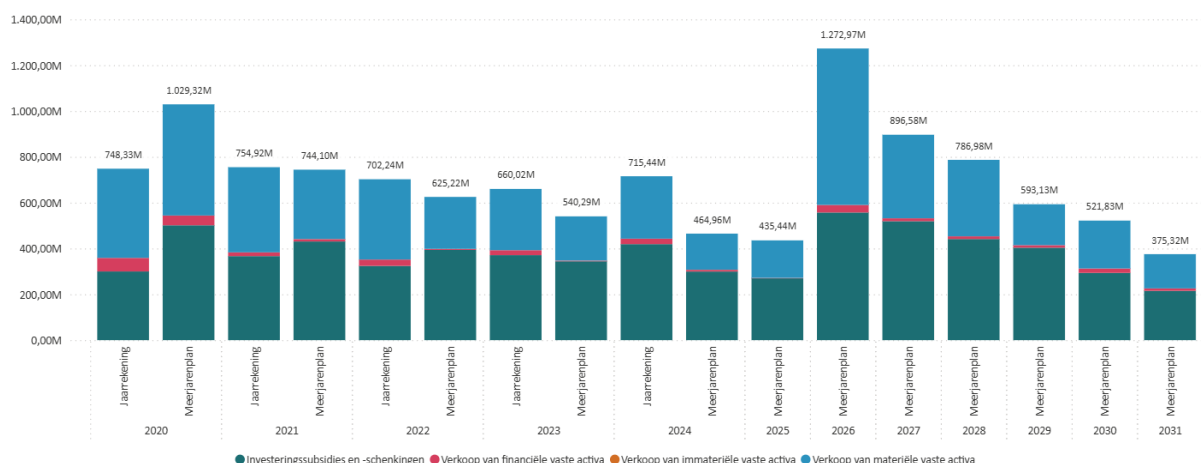
DE ANDERE (EXPLOITATIE-)ONTVANGSTEN

Verder zijn er nog deze exploitatie-ontvangsten:

- **'recuperatie van uitgekeerde individuele hulpverlening'**: gemeenten ramen hiervoor jaarlijks zo'n 142 tot 146 miljoen euro. Dat gaat onder meer over de terugvordering van leefloon;
- **'andere operationele ontvangsten'**: deze schommelen tussen de 378 en 396 miljoen euro doorheen de planningsperiode;
- **'financiële ontvangsten'**: in 2026 gaat het om 317 miljoen euro. In 2030 stijgt dit tot 391 miljoen euro. Deze ramingen liggen lager dan in de meerjarenplannen 2020-2025. Het gaat vooral om opbrengsten uit financiële vaste activa zoals dividenden uit intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en intresten uit beleggingen.

¹⁵ Het betreft de specifieke werkingssubsidies van de federale overheid voor het beleidsveld 'sociale bijstand'.

2.2.3. De investeringsontvangsten

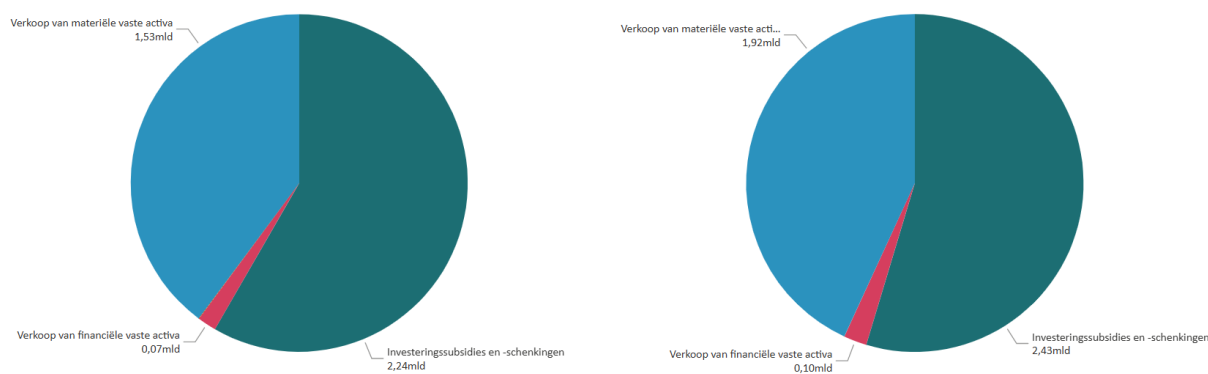

Figuur 22: de investeringsontvangsten voor de periode 2020-2031

Net als bij de investeringsuitgaven bekijken we hier de totale **investeringsontvangsten** voor de hele bestuursperiode en niet de geraamde investeringsontvangsten per jaar. De gemeenten ramen **voor 2026-2031 4,5 miljard euro aan investeringsontvangsten**. Dat is 3,4% van alle ontvangsten. In de vorige bestuursperiode ging het om 3,8 miljard euro of 3,9%.

De opbouw van de investeringsontvangsten blijft vergelijkbaar met de vorige meerjarenplannen. De **investeringsubsidies en -schenkingen** vormen de grootste rubriek en zijn goed voor 54,7% van het totaal. De Vlaamse overheid levert het grootste aandeel: 41,9% of 1,9 miljard euro. De provincies dragen 2,75% bij, goed voor 122 miljoen euro.

De **verkoop van materiële vaste activa** neemt de tweede plaats in en vertegenwoordigt 43,1% van alle investeringsontvangsten. Dat aandeel ligt iets hoger dan in de vorige bestuursperiode, toen het 39,8% bedroeg.

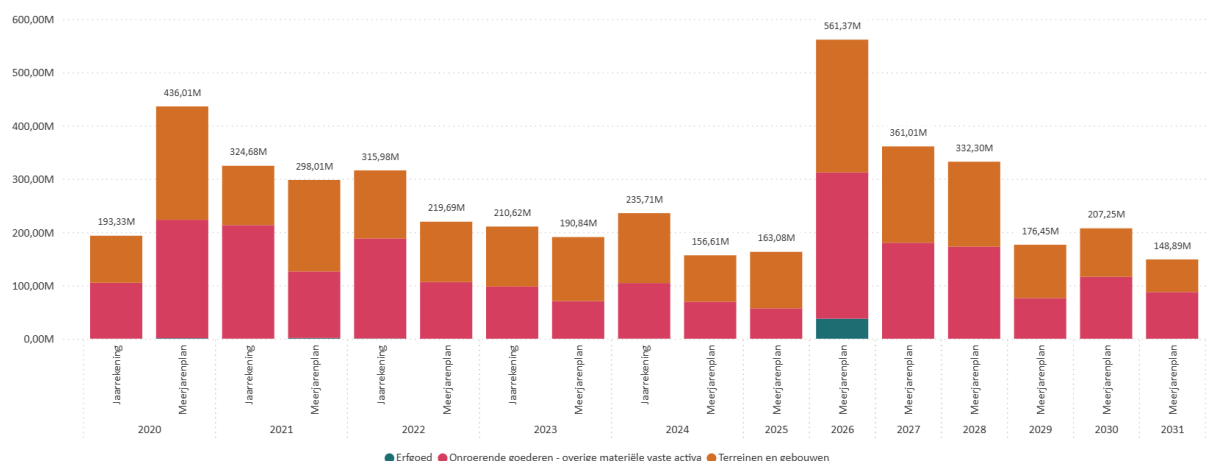
Figuur 23: de geraamde investeringsontvangsten in de meerjarenplannen 2020-2025 (links) en 2026-2031 (rechts)

De ontvangsten uit de verkoop van materiële vaste activa vloeien voort uit de **verkoop van patrimonium** door de lokale besturen. Dat gaat vooral over de verkoop van onroerende goederen (terreinen en gebouwen).

Voor 2026 ramen de gemeenten **561 miljoen euro** aan patrimoniumverkoppen. Dat bedrag lijkt hoog, maar het beeld verandert als we rekening houden met de verschillende prijsniveaus¹⁶ van de planningsperiodes:

- in de meerjarenplannen 2020-2025 gaat het om 1,5 miljard euro;
- in de meerjarenplannen 2026-2031 stijgt dat tot 1,8 miljard euro.

In nominale termen betekent dat een stijging van 22,1% maar in reële termen zien we een daling met 1,8%.

Figuur 24: de ontvangsten uit de verkoop van patrimonium voor de periode 2020-2031

¹⁶ Zie bijlage 1 voor het reëel maken van de bedragen om rekening te houden met de inflatie.

2.3. De financiële resultaten

2.3.1. De budgettaire normen voor het financieel evenwicht

De **Vlaamse overheid** legt in de regelgeving over de beleids- en beheerscyclus (BBC) 2 dwingende normen op voor het meerjarenplan van elk lokaal bestuur. Die normen gelden voor de gemeente en haar OCMW samen. Ze bewaken de gezondheid van de lokale financiën op korte en lange termijn¹⁷:

- Het geraamde **beschikbaar budgettair resultaat (BBR)** moet elk jaar positief zijn. Dat houdt in dat alle geraamde ontvangsten (met inbegrip van de budgettaire overschotten uit het verleden) elk jaar minstens even groot moeten zijn als alle geraamde uitgaven. Het BBR geeft weer of de geraamde beschikbare middelen jaar per jaar volstaan om de vooropgestelde uitgaven te financieren.
- De geraamde **autofinancieringsmarge (AFM)** moet positief zijn op het einde van de planningsperiode (2031). De AFM geeft het saldo weer dat overblijft van de exploitatie-ontvangsten als alle exploitatie-uitgaven én de netto periodieke aflossingen van de leningen en leasings vereffend zijn.

De voorwaarde voor het geraamde BBR is bedoeld om op korte termijn (1 jaar) te zorgen voor een budgettair evenwicht. Het BBR drukt jaar per jaar een 'toestandsevenwicht' uit. Het bedrag wordt berekend door het saldo te nemen van alle ontvangsten en alle uitgaven, het gecumuleerd budgettair resultaat van de vorige jaren hierbij op te tellen en vervolgens de onbeschikbare gelden daarvan af te trekken.

De voorwaarde voor de geraamde AFM stuurt aan op een financieel evenwicht op de lange termijn (de volledige periode van het meerjarenplan). De AFM geeft weer of het meerjarenplan structureel in evenwicht is. Die parameter wordt berekend door het verschil te maken tussen de operationele cashflow die de gemeente zelf kan genereren (het saldo van de exploitatie) en de netto periodieke kapitaalsaflossingen¹⁸.

Een positieve AFM betekent dat de gemeente voldoende budgettaire middelen genereert om haar financiële schulden terug te betalen. De *marge* toont de budgettaire ruimte waarover de gemeente beschikt om zelf (*auto*) nieuw beleid te *financieren* vanuit de eigen middelen of met bijkomende leningen waarvan ze de leningslasten kan dragen.

Een negatieve AFM in de loop van de planningsperiode vormt niet noodzakelijk een probleem, maar geeft wel aan dat waakzaamheid geboden is. Die kan het gevolg zijn van eenmalige uitzonderlijke pieken of dalen in de exploitatie-ontvangsten of -uitgaven, maar kan ook wijzen

¹⁷ Ook de Europese regelgever legt financiële normen op aan de EU-lidstaten: het zogenaamde ESR-vorderingensaldo en de schuldgraad. De lidstaten moeten zelf bepalen hoe de verschillende overheidsniveaus (federaal, regionaal, lokaal) gezamenlijk die norm behalen. Dat gebeurt in België volgens een 'intern Belgisch stabiliteitsprogramma'. De normen voor het ESR-vorderingensaldo en de schuldgraad zijn normen voor de hele overheid, niet voor de deelverzameling van de (Vlaamse) lokale besturen of elke individuele gemeente.

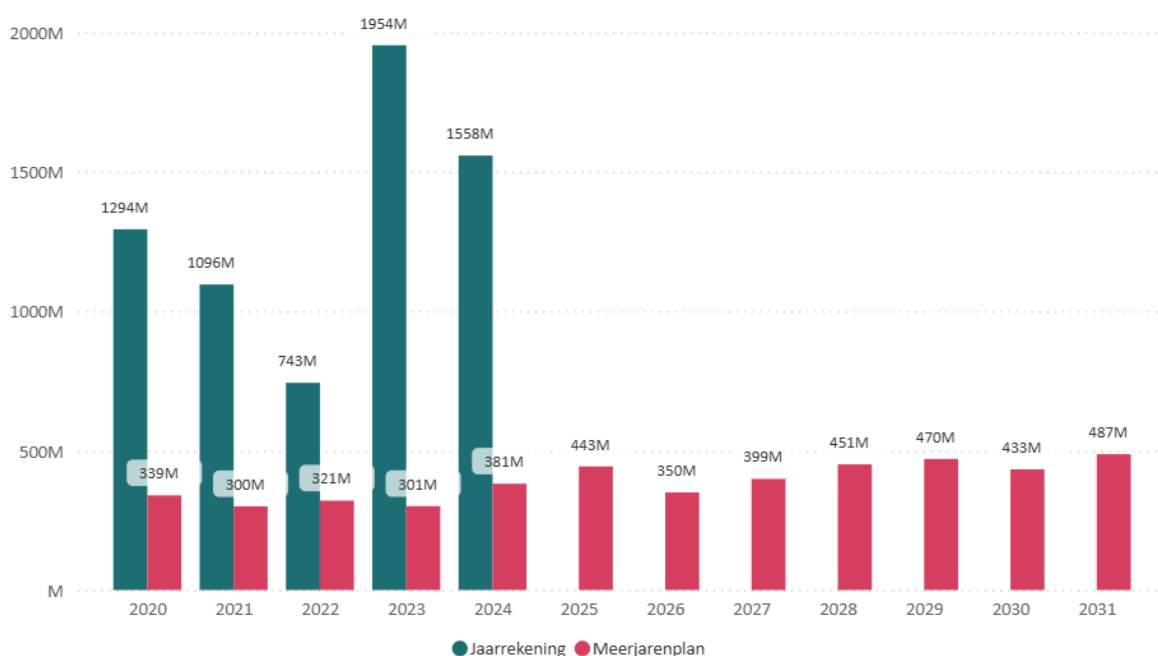
¹⁸ De netto periodieke aflossingen worden berekend als het verschil tussen de periodieke kapitaalsaflossingen die de gemeente moet doen voor de terugbetaling van haar leningen en leasings; en de ontvangsten uit de periodieke terugvordering van leningen die de gemeente aan derden toegekend heeft.

op een te beperkt financieel draagvlak in verhouding met de budgettaire last voor de aflossing van financiële schulden.

De 2 normen zijn verbonden met elkaar. Het lijkt gemakkelijk om de norm van het beschikbaar budgettair resultaat te halen door extra leningsontvangsten in te schrijven. Maar de periodieke aflossingen van die leningen wegen wel op de AFM. De combinatie van de normen zorgt ervoor dat de financiële schulden van een gemeente niet uitstijgen boven de terugbetaalcapaciteit van het bestuur.

De autofinancieringsmarge

De grafiek hieronder illustreert dat de gemeenten in hun meerjarenplannen 2026-2031 de financiële duurzaamheid van hun financiën globaal genomen hoger inschatten dan in de meerjarenplannen 2020-2025 die ze in 2019 vaststelden.

Figuur 25: de autofinancieringsmarge voor de periode 2020-2031

Volgens de recente meerjarenplannen ramen de 285 gemeenten hun totale AFM voor **2031** op **487 miljoen euro**. Dat bedrag valt 44 miljoen euro hoger uit dan de AFM voor 2025 waarvan ze in de meerjarenplannen voor de vorige bestuursperiode uitgingen. In relatieve cijfers daalt de verhouding van de AFM ten opzichte van de exploitatie-ontvangsten van 3% in 2025 tot 2,4% in 2031.

Ook voor de tussenliggende jaren laten de gemeenten een relatief sterke AFM optekenen, met bedragen die evolueren van **350 miljoen euro in 2026** naar 470 miljoen euro in 2029 en naar 433 miljoen euro in 2030.

De gemiddelde AFM over de 6 jaren van de meerjarenplannen 2026-2031 komt uit op 431 miljoen euro. Gemiddeld bedraagt de AFM daarmee meer dan 2% van de exploitatie-

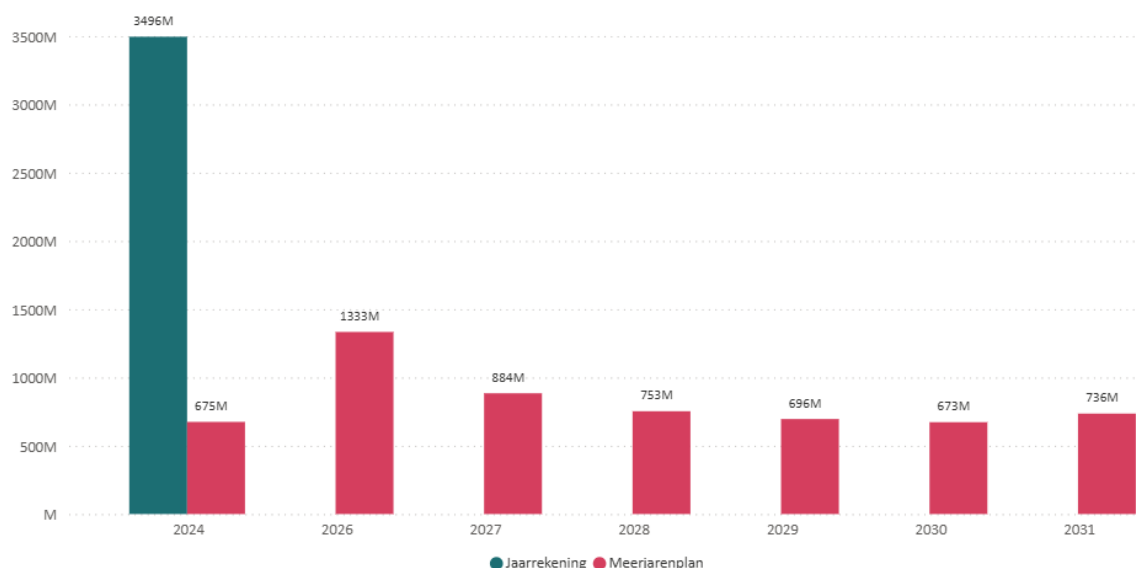
ontvangsten. In de originele meerjarenplannen 2020-2025 klokte de gemiddelde AFM af op 348 miljoen euro.

Verder tonen de jaarrekeningen van 2020 tot 2024¹⁹ dat de AFM op basis van de werkelijke ontvangsten en uitgaven jaarlijks boven het miljard euro uitsteeg. Alleen 2022 vormt een uitzondering. Dat jaar steeg de inflatie sterk en hadden de hogere loonlasten van het gemeentepersoneel een grote impact. Daardoor kwam de AFM uit op 743 miljoen euro. In 2023 en 2024 lag de AFM opnieuw uitzonderlijk hoog, zeker in vergelijking met de bedragen uit de meerjarenplanning²⁰.

De jaarrekeningen van de volgende jaren zullen duidelijk maken of de kloof tussen planning en realiteit blijft bestaan en of de gemeenten hun budgettaire inschattingen intussen nauwkeuriger opgesteld hebben.

Het gecumuleerd budgettair resultaat

Het gecumuleerd budgettair resultaat (GBR) bedroeg volgens de jaarrekeningen van 2024 bijna 3,5 miljard euro. Tegen eind 2031 verwachten de gemeenten dat dit bedrag daalt tot 736 miljoen euro. De lokale besturen zijn dus van plan om zo'n 2,8 miljard euro van hun budgettaire reserves aan te spreken. In de praktijk valt wel op dat de uiteindelijke cijfers doorgaans (heel wat) gunstiger zijn dan de oorspronkelijke ramingen. Deze cijfers nemen we dus best met een korrel zout.

Figuur 26: het gecumuleerd budgettair resultaat voor 2024 en de periode 2026-2031

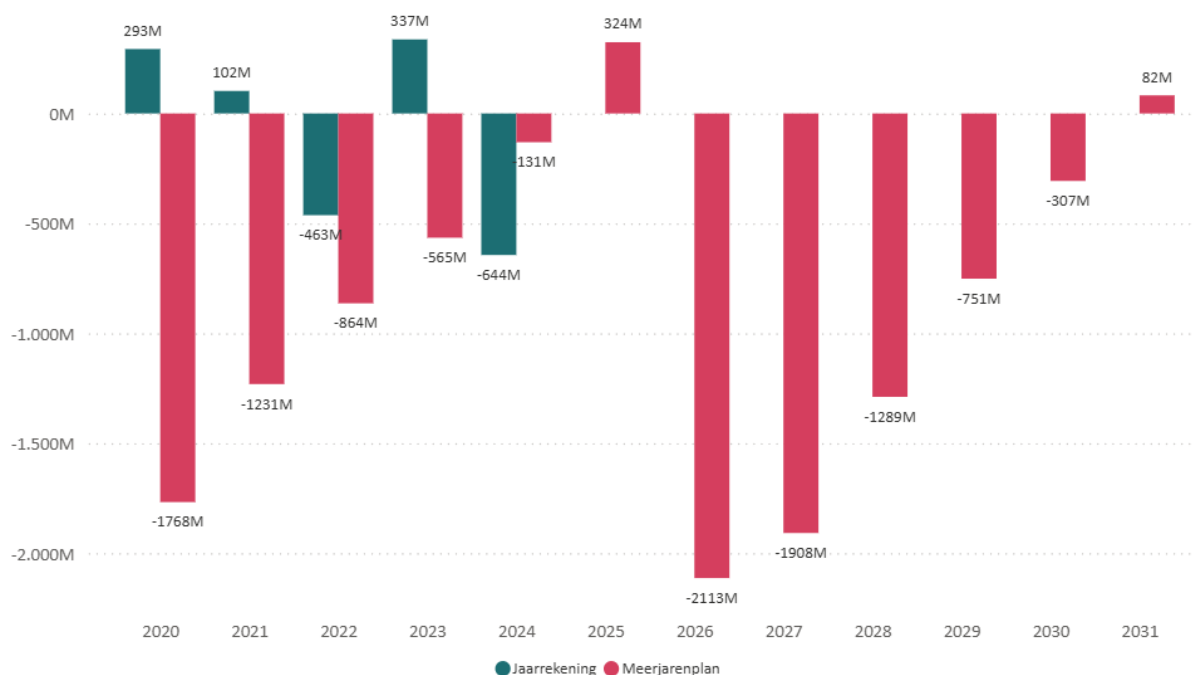
¹⁹ De jaarrekeningen over het boekjaar 2025 zijn nog niet beschikbaar, zodat we de AFM volgens de effectieve ontvangsten en uitgaven voor 2025 nog niet kunnen berekenen.

²⁰ In 2023 speelden vooral 2 effecten mee. De federale overheid stortte de ontvangsten uit de aanvullende personenbelasting sneller door. Bovendien werkte de inflatie van 2022 door in de belastbare basis waarop de belastingontvangsten berekend worden. Dat effect is ook nog merkbaar in de cijfers voor 2024.

Het saldo van de exploitatie en de investeringen

De norm die de EU hanteert voor het ESR-vorderingensaldo is 'strenger' dan de evenwichtsvoorwaarde van de AFM die de Vlaamse overheid gebruikt. Voor de berekening van het ESR-vorderingensaldo rekent de EU de investeringsuitgaven mee. Ze worden bovendien volledig aangerekend in het jaar waarin de investering gebeurt. De berekening van de AFM wordt niet beïnvloed door de investeringsuitgaven. Daar wordt het exploitatiesaldo tegenover de netto periodieke leningslasten geplaatst (zie hoger).

Om het ESR-vorderingensaldo te benaderen²¹, gaan we uit van het **saldo van de exploitatie- en de investeringsverrichtingen**. Uit de meerjarenplannen 2026-2031 blijkt dat het geraamde saldo vooral in de eerste jaren van de gemeentelijke bestuursperiode (2026-2028) behoorlijk negatief uitvalt. In 2026 en 2027 rekenen de gemeenten op een tekort van ongeveer 2 miljard euro per jaar. Dat komt vooral door hun ambitieuze investeringsplannen in die jaren (zie paragraaf 3.1.2.). Voor de volledige periode 2026-2031 komt het gemiddelde negatieve saldo op iets meer dan 1 miljard euro per jaar.

Figuur 27: saldi van de exploitatie- en investeringsverrichtingen voor de periode 2020-2031

Op basis van de jaarrekeningen van de voorgaande jaren verwachten we dat het saldo van de exploitatie en de investeringen in realiteit minder negatief uitvalt dan de cijfers uit de meerjarenplannen. De grafiek hierboven bevestigt dat.

Volgens de jaarrekeningen 2020-2024 kwam het gemiddelde bedrag voor die periode uit op een negatief saldo van 75 miljoen euro per jaar. In de meerjarenplannen stond een veel groter

²¹ Het ESR-vorderingensaldo wordt voor de Belgische overheden berekend en gepubliceerd door de Nationale Bank van België (NBB). Voor de berekening van het ESR-vorderingensaldo van de Vlaamse gemeenten gaat de NBB uit van de geboekte uitgaven en ontvangsten die zijn opgenomen in de digitale rapportering die de gemeenten aan ABB bezorgen. Om tot het effectieve ESR-vorderingensaldo te komen, voert de NBB op die basiscijfers nog statistische correcties door.

tekort van 912 miljoen euro²². Die grote kloof komt vooral door de al geschetste gangbare planningsmethode en -dynamiek van gemeenten.

In tegenstelling tot het ESR-vorderingensaldo, dat een macro-economische norm is, is de AFM een dwingende norm die geldt voor het meerjarenplan van elk lokaal bestuur afzonderlijk. De regelgeving over de BBC bepaalt dat het meerjarenplan 2026-2031 van een gemeente en haar OCMW financieel niet in evenwicht is als de autofinancieringsmarge in 2031 negatief is. Het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur bepaalt dat de Vlaamse overheid het meerjarenplan moet vernietigen als het meerjarenplan financieel niet in evenwicht is.

De controles binnen het bestuurlijk toezicht bevestigen dat alle gemeentelijke meerjarenplannen in 2031 een positief bedrag voor de geraamde AFM laten optekenen. De meerjarenplannen 2026-2031 zijn dus structureel in evenwicht. Enkele tientallen gemeenten laten in de periode 2026-2030 voor bepaalde jaren wel een negatieve AFM optekenen. De aantallen liggen in dezelfde lijn als in de meerjarenplannen 2020-2025.

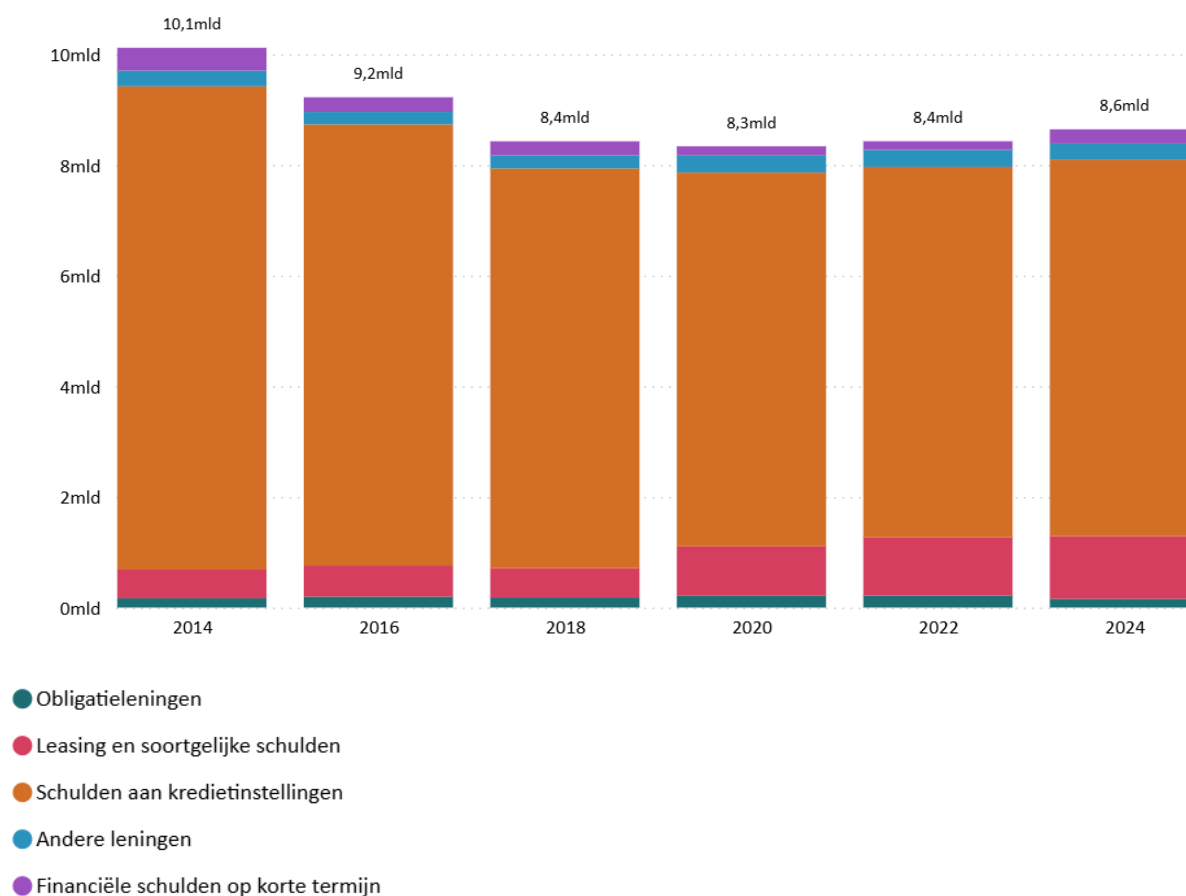
Aantal gemeenten met een geraamde negatieve AFM voor het desbetreffende jaar						
Meerjarenplan 2026-2031	2026	2027	2028	2029	2030	2031
	54	43	25	20	18	0
Meerjarenplan 2020-2025 ²³	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	51	41	29	20	19	0

Tabel 4: aantal gemeenten met een geraamde negatieve AFM in de meerjarenplannen 2020-2025 en 2026-2031

²² Het verwachte saldo van de exploitatie en de investeringen voor het boekjaar 2025 zal het gemiddelde in de jaarrekeningen voor de periode 2020-2025 nog naar beneden halen, omdat de gemeenten ook in 2025 heel wat investeringsuitgaven deden.

²³ Voor de gemeenten die fusioneerden op 1 januari 2025 zijn de cijfers voor de periode 2020-2025 van de samenstellende gemeenten opgeteld.

2.3.2. De geraamde nieuwe leningen en aflossingen

Figuur 28: de financiële schulden uit de jaarrekeningen

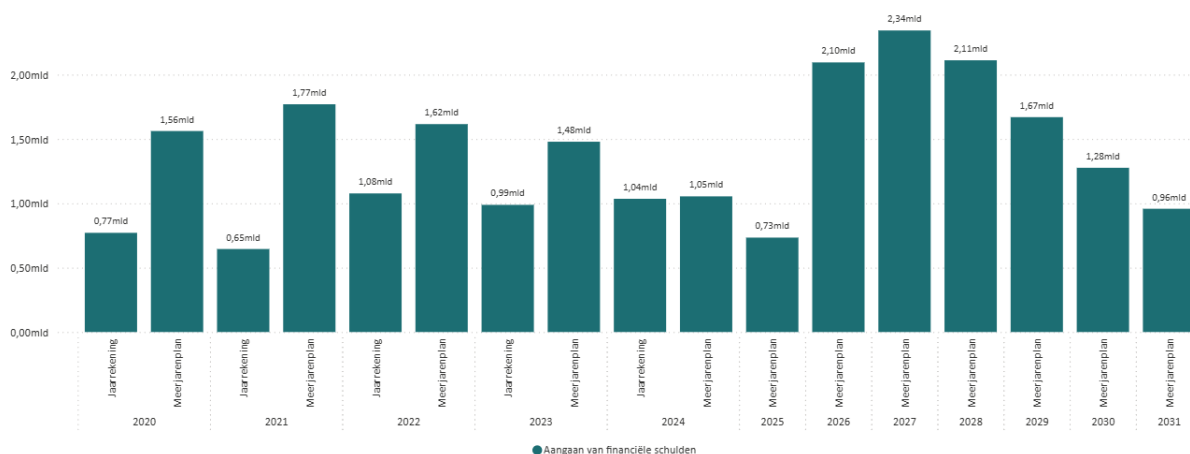
Op **31 december 2024** bedroeg de **financiële schuld** van de gemeenten **8,6 miljard euro**. Uit de jaarrekeningen 2024 blijkt dat 992 miljoen euro daarvan vervalt in 2025. We weten nog niet hoeveel nieuwe financiering de gemeenten in 2025 opnamen. Die bedragen staan pas in de jaarrekeningen 2025 en worden pas beschikbaar tegen eind juni 2026.

De financiële schuld bestaat voor meer dan 80% uit leningen van kredietinstellingen. Het aandeel van de nog te vereffenen periodieke vergoedingen voor financiële leasing en soortgelijke lange termijnovereenkomsten in de totale financiële schuld beslaat 13%. Het restant zijn obligatieleningen en leningen van andere instellingen dan banken.

	2014	2016	2018	2020	2022	2024
Obligatieleningen	166.976.237	197.415.013	185.600.552	211.548.572	214.039.675	156.555.956
Leasing en soortgelijke schulden	518.957.451	565.797.233	527.241.602	896.188.588	1.054.545.768	1.135.375.835
Schulden aan kredietinstellingen	8.735.876.592	7.970.115.735	7.225.102.088	6.754.620.717	6.698.105.067	6.810.263.307
Andere leningen	284.066.728	225.671.440	236.225.050	307.707.922	309.294.114	283.289.623
Financiële schulden op korte termijn	412.676.471	264.716.301	253.749.873	167.378.093	153.198.322	258.843.578
Totaal financiële schulden	10.118.553.479	9.223.715.721	8.427.919.166	8.337.443.892	8.429.182.947	8.644.328.300

Tabel 5: financiële schulden uit de jaarrekeningen

De gemeenten schrijven in hun meerjarenplannen 2026-2031 in totaal voor **10,5 miljard euro** aan **nieuwe leningen en leasings** in. Volgens de planning zouden ze daarvan 6,5 miljard euro of gemiddeld 2,2 miljard euro per jaar opnemen in de periode van 2026 tot 2028. Voor 2029-2031 daalt dat gemiddelde bedrag tot 1,3 miljard euro per jaar. Dat ritme sluit aan op de geplande investeringsuitgaven, die de gemeenten in het begin van de bestuursperiode ook heel hoog inschatten. Meer dan 92% van die financiering bestaat uit bankleningen. Ongeveer 7% gaat naar financiële leasing en soortgelijke overeenkomsten.

Figuur 29: nieuwe leningen en leasings voor de periode 2020-2031

De vergelijking tussen de jaarrekeningen en de meerjarenplannen toont aan dat de ingeschreven externe financiering een absoluut maximum is, die de gemeenten in de praktijk nooit opnemen²⁴. In de meerjarenplannen 2020-2025 raamden de gemeenten de op te nemen financiering op 8,2 miljard euro, waarvan 7,5 miljard euro voor de jaren 2020-2024. De jaarrekeningen 2020-2024 geven aan dat de gemeenten daarvan maar 4,5 miljard euro aan nieuwe financiering opnamen. Als de gemeenten in 2025 nog eens 1,2 miljard euro extra financiering zouden opgenomen hebben²⁵, dan komt dat voor de vorige meerjarenplanperiode neer op ongeveer 70% van het oorspronkelijk geraamde bedrag.

De geraamde **aflossing van financiële schuld** voor de periode van 2026 tot 2031 bedraagt **5,8 miljard euro**. Zet je dat af tegen de nieuwe financiering die in dezelfde periode gepland staat, dan zou de totale schuld tussen 2026 en 2031 toenemen met 4,6 miljard euro.

Ter vergelijking: in de meerjarenplannen 2020-2025 raamden de gemeenten de op te nemen nieuwe financiering op 8,2 miljard euro en de aflossingen van financiële schuld op 5,8 miljard euro, waardoor de geraamde aangroei van schuld toen uitkwam op 2,4 miljard euro.

²⁴ In BBC lenen de besturen vanuit hun financieringsbehoefte, de besturen lenen dus niet meer dan nodig.

²⁵ Dat is een werkhypothese.

Figuur 30: aflossingen van leningen en leasings voor de periode 2020-2031

Als we de geraamde bedragen uit de meerjarenplannen 2026-2031 optellen bij de openstaande financiële schuld op 31 december 2024 (8,6 miljard euro) en we nemen aan dat de schuld in 2025 zou toenemen met 350 miljoen euro, dan zou de gemeentelijke schuld tegen eind 2031 in theorie kunnen oplopen tot 13,6 miljard euro²⁶. Uit de jaarrekeningen 2020-2024 blijkt echter dat er een grote discrepantie is tussen de geplande en de effectief opgenomen leningen. Hoewel de gemeenten voor de periode 2020-2024 een grote toename van de schuld hadden geraamd, bleek nadien uit de jaarrekeningen voor diezelfde periode slechts een relatief beperkte reële stijging.

In de meerjarenplannen voor de vorige bestuursperiode schreven de gemeenten voor de periode 2020-2024 nieuwe leningen in voor 7,5 miljard euro. De geraamde toename van de schuld voor die periode bedroeg 2,7 miljard euro. Uit de jaarrekeningen bleek dat de gemeenten slechts voor 4,5 miljard euro nieuwe leningen opnamen. De werkelijke toename van de schuld bleef in die periode 2020-2024 beperkt tot 306 miljoen euro (+ 3,68%).

Het valt uiteraard af te wachten of dezelfde dynamiek zich ook nu zal voordoen, maar we achten de kans groot. Deze dynamiek is immers te verklaren doordat de meerjarenplannen uitgaan van maximaal geraamde bedragen, vertrekkend van de hypothese dat gemeenten hun plannen volledig en conform de budgettering uitvoeren. In de praktijk blijft er echter een structurele kloof tussen planning en uitvoering, die pas zichtbaar wordt in de jaarrekeningen.

Die discrepantie tussen planning en uitvoering heeft ook een belangrijke impact voor de geraamde behoefte aan externe financiering met leningen. Dat heeft vooral te maken met de uitvoeringsgraad voor de investeringen. We stellen vast dat de investeringen in de praktijk, omwille van verschillende redenen, lager uitvallen dan de planning vooropstelt. En als investeringsprojecten vertraging oplopen, of niet worden uitgevoerd, geven de gemeenten minder uit en nemen ze minder leningen op dan ze gebudgetteerd hebben.

Daarnaast speelt ook het effect dat de meeste gemeenten de verwachte uitgaven en ontvangsten voor hun gewone werking budgetteren vanuit het voorzichtigheidsprincipe. Ze schatten de exploitatie-ontvangsten in de meerjarenplanning doorgaans iets te laag in, terwijl ze voor de exploitatie-uitgaven een veiligheidsmarge inbouwen om kredietoverschrijdingen te vermijden. De cumulatie van die marges zorgt ervoor dat we de financieringsbehoefte die in de

²⁶ Dit scenario is gebaseerd op de aanname dat de gemeenten in 2025 voor 1,2 miljard euro aan nieuwe financiering zouden opnemen en dat ze in datzelfde jaar 850 miljoen euro aan aflossingen zouden boeken. De jaarrekeningen over het boekjaar 2025, waaruit de effectieve cijfers en schuld blijken, zullen pas beschikbaar zijn tegen juni 2026.

meerjarenplannen wordt ingeschreven dus met de nodige zin voor nuancering moeten bekijken.

Als we de verhouding tussen de planning en de jaarrekeningen voor de periode 2020-2024 toepassen op de cijfers uit de meerjarenplannen 2026-2031, krijgen we een genuanceerder en realistischer beeld. Op basis van die vergelijking groeit de schuld tegen 2031 waarschijnlijk met 1,5 tot maximaal 2 miljard euro.

3. BESLUIT

De meerjarenplannen 2026–2031 tonen aan dat **de financiële situatie van de Vlaamse gemeenten gezond blijft**, zowel op korte als op middellange termijn. Alle gemeenten hebben een meerjarenplan opgemaakt dat structureel in evenwicht is en voldoet aan de evenwichtsvoorwaarden. De autofinancieringsmarge is voor alle besturen positief in 2031 en bedraagt voor alle gemeenten samen 487 miljoen euro. Dat geeft aan dat de lokale besturen financieel in staat zijn het geplande beleid en de vooropgestelde investeringsplanning uit te voeren en hun schulden correct af te lossen, ondanks enkele stevige budgettaire uitdagingen.

De Vlaamse gemeenten ramen hun totale **uitgaven** voor 2026 op 22,7 miljard euro. In de jaren daarna dalen de jaarlijkse ramingen licht, tot 21,6 miljard euro in 2031, vooral doordat investeringsuitgaven in het begin van de bestuursperiode hoger worden ingeschreven. Over de volledige periode 2026–2031 geven de gemeenten gemiddeld ongeveer 22,1 miljard euro per jaar uit. De exploitatie-uitgaven vormen het grootste deel van het budget en nemen ongeveer 4/5de van alle uitgaven in. Ze stijgen van 17,2 miljard euro in 2026 tot 18,8 miljard euro in 2031, wat neerkomt op een gemiddelde jaarlijkse nominale groei van ongeveer 2%.

Gemeenten blijven tussen 2026 en 2031 stevig investeren, vooral in de beginjaren van de bestuursperiode, wat past binnen de gekende investeringscyclus. Over de hele planingsperiode gaat het om een totaal van 18,1 miljard euro aan investeringsuitgaven. In nominale termen liggen deze uitgaven hoger dan in de vorige bestuursperiode, maar na correctie voor inflatie blijft het reële investeringsvolume ongeveer gelijk. De hogere investeringsbedragen zijn dus vooral het gevolg van prijsstijgingen.

Om de geplande beleidsinitiatieven volledig te kunnen financieren, voorzien gemeenten ook tot 10,5 miljard euro aan nieuwe leningen en leasings. Het opnemen van die nieuwe leningen en leasings zal de globale schuldgraad doen toenemen, evenwel zonder het structureel financieel evenwicht van de meerjarenplannen in het gedrang te brengen. De jaarrekeningen van de voorbije jaren tonen bovendien aan dat gemeenten in de praktijk veel minder leningen opnemen dan ze vooraf ramen.

Binnen de exploitatie-uitgaven blijven de personeelskosten veruit de belangrijkste uitgavencategorie. In 2026 ramen de gemeenten de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen op 7,5 miljard euro, goed voor 38,5% van alle geplande uitgaven. Volgens de meerjarenplannen stijgt dit aandeel verder tot 44,7% in 2031. De verschuiving van vastbenoemd naar contractueel personeel houdt aan. Tegelijk nemen de uitgaven voor de responsabiliseringsbijdrage sterk toe. Die stijging is het gevolg van de groeiende pensioenlasten in combinatie met een dalende loonmassa voor de actieve statutairen.

Daarnaast nemen de uitgaven voor individuele hulpverlening via het OCMW aanzienlijk toe. Voor de periode 2026–2031 voorzien de besturen hiervoor 7,19 miljard euro. Dat is veel meer dan in de vorige bestuursperiode en deels een gevolg van het aangepaste federale beleid met een beperking van de werkloosheid in de tijd. Verder blijven de toegestane werkingssubsidies aan politiezones, hulpverleningszones en andere verzelfstandigde entiteiten een belangrijke structurele uitgavenpost voor de gemeenten.

Aan de **ontvangstenzijde** schrijven de gemeenten voor 2026 een totaalbedrag van 21,8 miljard euro in. De exploitatie-ontvangsten vormen daarbij de belangrijkste inkomstenbron en groeien geleidelijk tot 20,2 miljard euro in 2031. Belastingen blijven een belangrijke inkomstenbron: de

belastinginkomsten nemen nominaal toe, terwijl de tarieven voor de aanvullende personenbelasting en de opcentiemen op de onroerende voorheffing grotendeels stabiel blijven. De groei is vooral het gevolg van indexering en de evolutie van de belastbare basis. De inkomsten uit boetes nemen al enkele jaren toe sinds de jaarrekening 2021-2022. De uitbreiding van de bevoegdheid voor GAS-boetes speelt daarin een grote rol. In BBC 3.0 worden de GAS-boetes voor het eerst afzonderlijk geraamd, al blijft het bedrag relatief beperkt. Alle GAS-boetes samen vertegenwoordigen ongeveer 1% van de exploitatie-inkomsten in 2026.

Werkingssubsidies van hogere overheden blijven cruciaal voor de gemeentelijke financiering. De algemene en specifieke werkingssubsidies stijgen van 8 miljard euro in 2026 naar 8,9 miljard euro in 2031 en vertegenwoordigen meer dan een derde van de totale ontvangsten (41% in 2031). Dat versterkt de financiële draagkracht van de gemeenten, maar verhoogt tegelijk hun afhankelijkheid van interbestuurlijke financieringsstromen.

Samengevat tonen de meerjarenplannen 2026–2031 aan dat Vlaamse gemeenten blijven investeren. Tegelijk worden zij geconfronteerd met structureel stijgende personeelskosten, hogere pensioenlasten, groeiende uitgaven voor individuele hulpverlening en de impact van inflatie en stijgende grondstofprijzen. Ondanks deze uitdagingen blijft het globale financiële beeld gezond. De lokale besturen voeren hun beleid binnen een voorzichtig maar houdbaar financieel kader, met voldoende aandacht voor zowel investeringsdynamiek als financiële duurzaamheid op lange termijn.

4. BIJLAGEN

Bijlage 1: Methodologie en dataset

In dit onderdeel leggen we uit welke methodologie we gebruiken. We tonen hoe we de analyse opzetten, welke besturen we selecteren en welke methoden we gebruiken om gegevens te verzamelen en te analyseren. Deze aanpak vormt de basis voor de conclusies in deze nota.

- De analyse gaat enkel over de kernselectie van de lokale besturen: de gemeenten (en districten) en hun OCMW's.
- We focussen ons op de originele meerjarenplannen 2026-2031 zoals ze beschikbaar waren in de BBC-analysetool²⁷ op 11 februari 2026. Op dat moment waren de gegevens van alle besturen beschikbaar. Voor historische vergelijkingen gebruiken we de cijfers uit de originele meerjarenplannen 2020-2025.
- In sommige delen van deze nota gebruiken we reële cijfers. Beide meerjarenramingen werden opgesteld in verschillende planningsjaren (2019 en 2025), daardoor staan de bedragen uitgedrukt in verschillende prijsniveaus. Om de bedragen vergelijkbaar te maken, pasten we een inflatiecorrectie toe op basis van de consumptieprijsindex (CPI). Concreet herrekenden we het geraamde bedrag van de tweede bestuursperiode naar het prijsniveau van het planningsjaar van de eerste bestuursperiode.

Binnen de post 'bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen' is de categorie 'uitgaven voor het onderwijzend personeel ten laste van andere overheden' opgenomen doorheen de hele nota. Dit is een doorgeefpost. De geregistreerde uitgaven worden volledig gecompenseerd door de ingeschreven werkingssubsidie, zodat er netto geen eigen uitgave is voor de gemeente. We zuiveren die post dus niet uit. Zo blijven de cijfers in de hele nota consistent, transparant en reproduceerbaar. In alle analyses en tabellen gebruiken we de ongefilterde bedragen uit de BBC-analysetool. De conclusies van deze nota wijzigen niet als deze post wel wordt uitgezuiverd, de resultaten voor sommige berekeningen verschillen hoogstens enkele procentpunten.

- We filteren de onderlinge stromen tussen gemeenten, OCMW's of districten niet uit. Denk aan de toegestane werkingssubsidies van de stad Antwerpen aan haar districten of de aflossingen van onderlinge leningen die voor de integratie van het OCMW in de gemeente werden afgesloten tussen een gemeente en haar OCMW. Deze bedragen zijn qua grootteorde verwaarloosbaar voor het doel van deze globale analysenota.
- De analyses in deze nota zijn gemaakt op basis van geaggregeerde gegevens van alle gemeenten samen en worden daarom uitsluitend in algemene termen gepresenteerd. De resultaten geven een beeld van tendensen op het niveau van het geheel van de gemeenten. Indien de lezer verdere analyses wil uitvoeren en gemiddelden wil berekenen, is het aangewezen om te werken met gewogen gemiddelden. Op die manier wordt rekening gehouden met het relatieve gewicht van de gemeenten in het totaal, wat vooral van belang is bij indicatoren uitgedrukt in per capitatermen.

²⁷ <https://www.vlaanderen.be/lokaal-bestuur/data-en-tools/bbc-analysetool>

Bijlage 2: Uitgaven en ontvangsten naar soort

Zie afzonderlijke tabel op de [website](#).

Bijlage 3: Uitgaven en ontvangsten naar beleidsveld

Zie afzonderlijke tabel op de [website](#).

Bijlage 4: Voor wie meer wil weten

Voor extra informatie over de meerjarenplannen, de beleids- en beheerscyclus (BBC), de algemene financieringsstromen en nog veel meer kan je terecht op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB): [Lokaal bestuur | Vlaanderen.be](#)

Meer informatie vind je in deze documenten:

- De tools van ABB waarmee je zelf met de cijfers én het inhoudelijk beleid aan de slag kan:
 - [Financieel profiel lokaal bestuur | Vlaanderen.be](#)
 - [BBC-analysetool | Vlaanderen.be](#)
 - [BBC-beleidstool | Vlaanderen.be](#)
 - [Tool algemene financiering | Vlaanderen.be](#)
- Fiscale aangelegenheden op de webpagina over fiscaliteit: [Financiering | Vlaanderen.be](#)
- Verschillende studies en analyses op de website van ABB.
- [Omzendbrief KBBJ/ABB 2025/1 betreffende de strategische meerjarenplannen 2026-2031 van de lokale en provinciale besturen volgens de beleids-en beheerscyclus.](#)

AGENTSCHAP **BINNENLANDS BESTUUR**

Koning Albert II laan 15 bus 215
1210 BRUSSEL

binnenland@vlaanderen.be